

سرمایه اجتماعی

نشریه داخلی سبزکاران ویژه سرمایه اجتماعی

شماره ۲۷، آذر ۱۳۹۶

مدیر مسئول: نسیم طواف زاده

هیات تمریریه: فاطمه ارمک

گوهر یوسف زاده

نرگس بیگی

افشین میرزائی

عادلہ صفرزاده

هدا ملاه زاده

محمدمب وطن

مژده لطیفی

دیبا (بیعی)

زهره نظری

محمدمهدی غمگسار

نسیم طواف زاده

بیانیه ماموریت سبز کاران

سبز کاران تشکلی غیردولتی، غیرانتفاعی و غیرسیاسی است که با احترام به انسان و جایگاه طبیعت با هدف نهادینه کردن فرهنگ و اخلاق محیط زیستی و پایداری توسعه با کمک دانش و تجربه بومی، کار مشارکتی، توان افزایی و توانمندسازی جامعه محلی با مسئولیت پذیری گروهی، پذیرش تنوع و تکثر تلاش می کند

آدرس دفتر مرکزی: گیلان، رشت بلوار

شهید بهشتی خیابان شهید طهماسبی، شماره

۴ موسسه سبز کاران بالان

صندوق پستی: ۴۱۶۳۵۳۶۹۴

شماره تماس: ۰۱۳۳۳۶۶۷۶۳۳ -

۰۹۱۱۹۲۷۱۰۱۹

قیمت هر نشریه کاشت یک
نهال است

چشم انداز سبز کاران

آینده ای پایدار در سرزمینی توسعه یافته

موسسه سبز کاران بالان
SabzKaran Balan

وای از آدم ها وقتی که از هم جدایند
و هزار بار خنده و شادی از وقتی آدم ها
گردهم هستند
همین که با هم می گویند و با هم شادند
و تجربه ای از یک با هم بودن را پشت سر
می گذارند
آغاز راهی برای تغییر است

هدف آگاه سازی این نیست که به دانسته-
های مردم اضافه کنیم بلکه از مردم
می خواهیم روش معمول خود را تغییر
دهند. تغییر رفتار مردم، همواره یکی از
پیچیده ترین مسائل حوزه روابط انسانی
است.

بازاریابی تغییر اجتماعی نیازمند
تکنیک هایی فراتر از ابزارهای تبلیغاتی یا
روابط عمومی است و حوزه آن شامل توسعه
اجتماعی، تربیت و آماده سازی، بالا بردن
مهارت ها، برنامه ریزی زیربنایی و ...
می شود.

خیلی ها فکر می کنند فرآیند تغییر رفتار
اجتماعی چیزی شبیه مهندسی سازه و تولید
محصول است ولی حقیقت این نیست و
آگاه سازی تنها اکسیر شفا بخش نیست
بلکه نیازمند انضباط کاری سخت و جدی
است.

با توجه به ابعاد توسعه (محیط زیستی،
اجتماعی، اقتصادی و سیاسی - فرهنگی)

ادامه در صفحه ۲

۱.....

♦ سرمقاله

۲.....

♦ سرمایه اجتماعی موتور محرکه ...

۵.....

♦ مصاحبه با استاد کریم ملک مدنی

۶.....

♦ هنرمند و سرمایه اجتماعی

۷.....

♦ ارتباط سرمایه اجتماعی در ایجاد
رویکرد جامعه محور

۷.....

♦ سرمایه اجتماعی و گردشگری

۱۰.....

♦ سرمایه اجتماعی رهنمون کننده ..

۱۱.....

♦ سرمایه فرهنگی زیربنای سرمایه

۱۳.....

♦ بحران دریاچه ارومیه ...

۱۴.....

♦ هنر در سرمایه اجتماعی

۱۸.....

♦ سرمایه اجتماعی در بازارهای ...

۱۹.....

♦ چطور از یک بحران اتحاد ...

۲۳.....

♦ گزارش تصویری دو سالانه

۲۴.....

♦ اینفوگراف

۲۸.....

♦ سرمایه اجتماعی در میهمانی ها

۲۸.....

♦ عکاسان و سرمایه اجتماعی

۲۹.....

♦ محرم و سرمایه اجتماعی

۳۰.....

♦ سرمایه اجتماعی خمیر مایه

۴۶.....

♦ حفظ منابع طبیعی و ارزش

سرمایه اجتماعی موتور محرکه بهسازی محیط زیست

نسیم طواف‌آده

گرافتون و نولز (۲۰۰۳) معتقدند که طیف گسترده‌ای از عوامل تعیین‌کننده اجتماعی (سرمایه اجتماعی، واگرایی‌های اجتماعی و ظرفیت‌های اجتماعی) تاثیر قابل توجهی بر کیفیت محیط‌زیست دارند. نتایج مطالعه آن‌ها نشان می‌دهد که رابطه عمیقی بین سرمایه‌های عمومی اجتماعی و تاثیر سیاست‌های محیط‌زیستی و عوامل اساسی اقتصادی و جمعیت‌شناسی تعیین‌کننده عملکرد ملی محیط‌زیست وجود دارد.

نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی متغیر تاثیرگذار بر رفتارهای محیط‌زیستی است. اما، وجود آن به تنهایی، شرط

کافی برای بهبود ترجیحات محیط‌زیستی افراد و سیاست‌دولت‌ها نیست. زیرا نوع سرمایه اجتماعی و چگونگی نتایج آن متفاوت است و تاثیر کلی آن نیز متفاوت است. به نظر می‌رسد سرمایه اجتماعی دارای دو نوع پیامد مثبت و منفی است. انتظار می‌رود پیامدهای مثبت سرمایه اجتماعی سبب بوجود آمدن کنش‌ها و رفتارهای مثبت شود. در نتیجه این فرآیند،

ادامه در صفحه ۳

ارتباط محیط‌زیست و سرمایه اجتماعی از جمله موضوعات جدیدی است که مورد توجه محققان محیط‌زیستی قرار گرفته است. به گفته نظریه‌پردازان سطوح سرمایه اجتماعی بر ترجیحات محیط‌زیستی افراد و دولت‌ها تاثیر به‌سزایی دارند. سطح بالای سرمایه اجتماعی - با کاهش هزینه‌های فعالیت‌های جمعی - همکاری بین افراد را تسهیل و مردم بیش‌تر در فعالیت‌های جمعی شرکت می‌کنند و فعالیت‌های فردی

و خصوصی که اثرات منفی محیط‌زیستی دارند، را کم‌تر انجام می‌دهند.

نتایج تحقیق خوش‌فر و همکاران (۱۳۸۸) نشان داد، سرمایه اجتماعی، همبستگی

مثبت و قوی با رفتارهای مسئولانه نسبت به محیط‌زیست دارد. این رابطه قوی بین میزان سرمایه اجتماعی افراد (اعتماد نهادی، اعتماد عمومی، مشارکت اجتماعی، امنیت اجتماعی و عضویت مدنی) با رفتارهای مسئولانه آنان نسبت به محیط‌زیست حاکی از این است که هنجارهای اعتماد و مشارکت و نیز احساس امنیت بر کنش اجتماعی افراد نسبت به محیط طبیعی پیرامون خود تاثیر به‌سزایی دارند.

سرمایه اجتماعی موتور محرکه بهسازی محیط زیست

ادامه از صفحه ۲

طبیعت متنوع با کوه‌های مرتفع، رودخانه‌های خروشان، پوشش جنگلی و بیابان‌ها همه نشانگر اهمیت این منطقه از نظر محیط‌زیستی و از خطرات و تهدیدات محیط‌زیستی جهانی در امان نمانده‌است. ریختن زباله‌ها در معابر، پارک‌های جنگلی و پارک‌های سطح شهرها، مصرف بیش از حد برق، آب و گاز در ساعات پرمصرف، استفاده از خودروهای فرسوده، استفاده از مواد شوینده و وسائل بدون استانداردهای محیط‌زیستی و ... موضوع اهمیت و ضرورت بررسی کنش و رفتارهای محیط‌زیستی ساکنین ایران و تاثیر سرمایه اجتماعی که منبع کنش محسوب می‌شود، بر کنش و رفتارهای محیط‌زیستی نشان می‌دهد. به عبارت دیگر، اهمیت موضوع با

رفتارهای محیط‌زیستی مسئولانه در قبال محیط‌زیست صورت گیرد. علاوه بر این، انتظار می‌رود پیامدهای منفی سرمایه اجتماعی باعث بوجود آمدن کنش‌ها و رفتارهای منفی شود و به تبع آن رفتارهای محیط‌زیستی غیرمسئولانه‌ای در برابر محیط‌زیست مشاهده شود.

مروری بر منابع مربوط به بحث سرمایه اجتماعی، نیز نشان می‌دهد که مفهوم سرمایه اجتماعی معطوف به کنش اجتماعی است. سرمایه اجتماعی در واقع توانایی گسترش کنش است و آن را غنی می‌سازد، به تعبیری منبع کنش اجتماعی محسوب می‌شود. بنابراین، سرمایه اجتماعی بر کنش میان انسان‌ها تمرکز دارد؛ کنشی که

در تمام لحظات زندگی انسان وجود دارد و رفتار و نگرش‌های وی را تحت تاثیر قرار می‌دهد. بخشی از زندگی انسان را رفتارها و کنش‌های محیط‌زیستی تشکیل می‌دهد، می‌توان انتظار داشت که سرمایه اجتماعی بر رفتارهای محیط‌زیستی جامعه‌ای که تهدیدات محیط‌زیستی

با شتابی فزاینده افزایش پیدا می‌کند، موثر باشد.

امروزه، تجربه مشکلات محیط‌زیستی تنها به کشورهای توسعه یافته محدود بلکه اکثر کشورهای جهان را نیز در بر می‌گیرد.

ایران دارای جلوه‌ها و مناظر بی‌نظیر

بروز مسائل و مشکلات محیط‌زیستی در کشور، ضرورت اقدامات برای کاهش مصائب ناشی از آن و نیاز به اطلاعاتی برای سیاست‌گذاری‌ها، طرح‌ها و برنامه‌ریزی برای کاهش مشکلات محیط‌زیستی عیان‌تر

ادامه در صفحه ۴

سرمایه اجتماعی موتور محرکه بهسازی محیط زیست

ادامه ۱ از صفحه ۳

می‌شود. نیاز به اطلاعات در سازمان‌های متولی از جمله حفاظت محیط‌زیست، جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت کشور، شهرداری‌ها، تشکلهای اجتماعی، شبکه‌های محیط‌زیستی و منابع طبیعی و ... برای شناخت مساله در برنامه‌ریزی و اجرای آن از اهمیت به‌سزائی برخوردار است.

با توجه به اهمیت محیط‌زیست، فراملیتی بودن مسائل و مشکلات محیط‌زیستی و تمرکز جامعه‌شناسان محیط‌زیستی به کنش‌ها و رفتارهای محیط‌زیستی افراد، این سوال مطرح می‌شود که سرمایه اجتماعی ساکنان شهرهای ایران چه تاثیری می‌تواند بر رفتارهای محیط‌زیستی آن‌ها داشته باشد؟ و با توجه به نوع تاثیرگذاری سرمایه اجتماعی، آیا می‌توان برنامه‌هایی را برای حمایت از محیط‌زیست و داشتن رفتارهای مسئولانه نسبت به آن تدوین کرد؟

صالحی (۲۰۱۰) معتقد است طرز تفکر نوین که توانست محدودیت‌های رشد را تشخیص دهد، به‌صورت یک پارادایم جدید محیط‌زیستی (NEP) مطرح شده و بر اهمیت تعادل طبیعت و عدم غلبه انسان بر طبیعت متمرکز است.

همچنین، بار معتقد است که نگرش جدید مطرح شده توسط دانلاپ و ونلیر (۱۹۷۸) و دانلاپ و همکاران (۲۰۰۰) نگرشی است

که ارزش‌های زیست‌محور را در برابر ارزش‌های تکنو محور قرار می‌دهد. دانلاپ و ونلیر جهان بینی تکنو محور را ضد محیط‌زیست می‌دانند و آن را به چالش کشند. سپس، به ارایه رویکردی پرداختند که برای محیط‌زیست ارزش ذاتی قائل است و می‌تواند جهت‌دهنده باشد. آن‌ها معتقدند که یافته‌های محققان به‌صورت کلی و بدون هیچ استثناء حاکی از آن است که این جهت‌گیری منجر به رفتارهای مسئولانه نسبت به محیط زیست می‌شود.

علاوه براین، استرن و همکارانش یک چارچوب تئوری ارزش، باور و هنجار (VBN) را برای مطالعه رفتار محیط‌زیستی ارایه دادند. (VBN) پیوند نظریه ارزش با نظریه هنجار اخلاقی عملگرا و پارادایم جدید محیط‌زیستی است. یافته‌های اولیه از فرضیه‌های (VBN) هنجارهای اخلاقی شخصی که مبنایی برای افراد مستعد به رفتارهای مسئولانه محیط‌زیستی است پشتیبانی می‌کنند و نیز مشخص می‌کند که باورهای مربوط به شرایط عمومی بیوفیزیکی محیط‌زیست برای ارتباط بین ارزش‌ها به‌سوی رفتار محیط‌زیستی مناسب است.

رهیافت نظری در حوزه سرمایه اجتماعی عموماً بر بازدهی سرمایه در قالب سرمایه اجتماعی به‌عنوان یک فرایند سرمایه‌گذاری متمرکز است. سرمایه اجتماعی به نسبت

ادامه ۱ از صفحه ۳۴

سرمایه اجتماعی نیازمند تبیین است

می‌شود، در جلب عکاسان جدی و حرفه‌ای‌تر بسیار موثر است.

عامل مهم دیگر تبیین و روشنگری دقیق‌تر در خصوص موضوع جشنواره است، چون که برای بخشی از عکاسان ابهام‌آمیز است، زیرا مفهوم “سرمایه اجتماعی” می‌تواند آن‌قدر خاص شمرده شود که کم‌تر عکسی در قالب آن بگنجد و در عین حال می‌شود آن‌قدر انبساط معنا پیدا کند که بتوان هر عکسی را با تفسیر اندک در زمره “سرمایه اجتماعی” تلقی کرد.

بنابراین برای تردیدزدایی در نزد عکاسان باید تصویری واضح و روشن‌تر با تمرکز بیش‌تر به ابعاد موضوع ارایه کرد.

با توجه به ماهیت عنوان “سرمایه اجتماعی” و

کارکردهای این عبارت، تا چه مدد رسانه عکس را در بازتاب آن در جامعه موثر

می‌دانید؟

“سرمایه اجتماعی” در هر شکل و مناسبتی از اهمیت شایانی در ساختار جامعه و پروسه اجتماعی برخوردار است، که پرداختن به ماهیت و هویت آن در جامعه خود محتاج “سرمایه” است، در این میان دست‌یاری به “هنر” به خصوص هنر عکاسی که از عینیت بیش‌تری در ارایه اثر برخوردار است برای بازتاب ابعاد “سرمایه اجتماعی” و کارکردهایش بیش‌ترین سهم و کم‌ترین هزینه را در بردارد.

ادامه در صفحه ۶

مصاحبه با

استاد کریم ملک مدنی

آقای ملک مدنی از عکاسان به نام و حرفه‌ای است که در دوره هنری خود به عکاسی اجتماعی پرداخته و هنرجویان بسیاری را تربیت نموده. ایشان از اولین دو سالانه ملی عکس سرمایه اجتماعی در سال ۱۳۹۲ همراه سبزکاران بوده است.

جشنواره را در رسیدن به اهدافش تا چه اندازه موفق می‌دانید؟

تعیین میزان توفیق در اهداف جشنواره در اصل به عهده برگزارکنندگان آن است اما در مقام داور باید اشاره کرد که بروز ارتقای کیفیت در آثار جشنواره در گرو چند عامل مهم است، عامل نخست که از برجستگی بیش‌تری برخوردار است همانا مداومت جشنواره است؛ زیرا دوام و ماندگاری هیچ جشنواره‌ای به آسانی شکل‌گیری آن نیست؛ چه بسا جشنواره‌هایی که کار را به خوبی آغاز کردند، لیک به زودی به پایان خط رسیدند و این در حالی است که تشخیص هر جشنواره در وهله نخست در گرو بقای آن است. نکته دیگر آن است که ارقام جوایزی که برای هر جشنواره در نظر گرفته

ادامه از صفحه ۵

افشین میرزایی

به نظر شما برای عکاسی از سرمایه

اجتماعی چه نکاتی باید مورد توجه عکاسان

قرار گیرند؟

از آنجا که این جشنواره تابع موضوع است، از این رو توجه عکاس در ارایه عکس باید در مرحله نخست در بردارنده مفهومی باشد که از جانب جشنواره عنوان شده است. از سوی دیگر عکاس باید با پرهیز از مضامین تکراری و با وام گرفتن از خلاقیت شخصی به عکسی نایل آید که چه از لحاظ قرابت موضوع و چه از نظر بدعت در نگاه در قیاس با دیگر آثار متفاوت و ممتاز باشد.

سرمقاله

ادامه از صفحه ۱

برنامه ریزی برای دستیابی به پایداری توسعه از اهمیت بالایی برخوردار است.

از لوازم برنامه ریزی در دنیای جدید، توجه به مشارکت فعال و اثربخش همه جانبه افراد جامعه در ابعاد مختلف توسعه می باشد. مشارکت به معنای فرآیند دخالت در تعیین سرنوشت خود و جامعه، تاثیر گذاردن بر تصمیم گیری درباره امور عمومی است.

لازمه توسعه پایا و همه جانبه، بسط روز افزون انگیزش و مشارکت اجتماعی، اقتصادی و سیاسی مردم در تصمیم گیری ها و تعیین خط مشی مرتبط با زندگی اجتماعی آنهاست.

دبیر دو سالانه ملی عکس سرمایه اجتماعی هنرمند واقعی کسی است که بتواند حداقل در جامعه و محیطی که در آن زندگی می کند، تاثیرگذار باشد. اگر باور داشته باشیم که هنرمند با برگزیدن هدفی، به سوی تاثیر بر جامعه خویش قدم برمی دارد؛ آن گاه باید بگوئیم دیدگاهی که هنرمند از خود بروز می دهد، جای خوشبختی و خوش آمد دارد. تصویری که از نگاه یک عکاس مستند خلق می شود، چنانچه هر چه بیش تر برآمده از تامل و اندیشه او در مورد مسائل پیرامون و اجتماعش باشد، قطعا می تواند تاثیری عمیق تر بر جای بگذارد. تاثیری که نتیجه اش نه تنها در روابط اجتماعی، بلکه در مواردی همچون صلح و نوع دوستی، فرهنگ، اقتصاد، محیط زیست و ... نیز نمود پیدا خواهد کرد.

"تری برت" گفت: صلح جهانی زمانی بدست خواهد آمد که شباهت ها و تفاوت های میان مردمان گوناگون را درک کنیم. آن گاه که چنین درک جامعی بدست آید، تلاش در جهت راه حل هایی برای بحران های گوناگون، از طریق گفتگوهای برای دست زدن به اقدامات مثبت اجتماعی به سود تمامی بشریت، امکان پذیر خواهد گردید.

ارتباط سرمایه اجتماعی در ایجاد رویکرد جامعه محور

فاطمه ارمک

مدیر اجرایی دو سالانه ملی عکس سرمایه اجتماعی ظرفیت پایین مشارکت جامعه در برنامه‌های توسعه‌ای در کشور، یکی از چالش‌های اساسی پیش روست. بدیهی است که نیاز به فعالیت، سرمایه‌گذاری و برنامه‌ریزی مناسب برای ارتقاء توانمندی‌ها، دانش و مهارت جوامع محلی به منظور تبدیل آن‌ها به افراد موثر و فعال در عرصه توسعه محلی به روشنی احساس می‌شود. چرا که شهروندان اغلب موقعیت واقعی خود را و این‌که چه اقدامی برای بهتر شدن آن می‌باید انجام بگیرد، بهتر از مدیران می‌دانند.

طرح ابتکارات جامعه محور (CBI) (Community Based Initiatives)

بیش از پیش به منابع انسانی جامعه و پتانسیل آن‌ها برای مشارکت و همراهی در برنامه‌ریزی‌ها و اجرا و در نهایت دخالت مردم در توسعه همه‌جانبه و پایدار جامعه خود اشاره دارد. معمولاً دو رویکرد کلی در توسعه و پرداختن به مسایل و نیازهای جامعه قابل توجه است:

اول، رویکرد ارایه مستقیم خدمات و ساختارسازی که دولت‌محور و عرضه‌مدار است.

دوم، رویکرد اجتماع محور که در اصل تقاضامدار می‌باشد.

ادامه در صفحه ۸

سرمایه اجتماعی و گردشگری

گوهر یوسف زاده

وقتی با مفهوم سرمایه اجتماعی روبرو می‌شویم (تعامل آگاهانه افراد با یکدیگر) به ارتباط، تعامل و نوع دوستی بین مردم پی می‌بریم که ریشه در سنت‌ها، فرهنگ‌ها و باورهای ما دارد.

پیشرفت تکنولوژی، تغییر شیوه زندگی، افزایش جمعیت شهرها، از ارتباطات بین مردم کاسته است. امروز در کم‌تر محله یا کوچه‌ای می‌توان شاهد شبکه ارتباطی غنی و بهم پیوسته‌ای از اهالی بود. اجتماعات کوچک محله که از مشکلات، شادی‌ها و اتفاقات مهم زندگی یکدیگر در محله مطلع

بودند و در انجام بهتر این امور به هم یاری می‌دادند.

مشاهده این ارتباطات و تعامل‌ها حس همدلی، امنیت، اعتماد بین همسایگان و هم‌محلی‌ها می‌شد اما امروزه کم رنگ‌تر شده‌است. این ارتباط و تعامل را در روستاها بیش‌تر می‌توان دید. البته اثرات زندگی ماشینی و مصرف‌گرایی و فراموشی برخی سنت‌ها و فرهنگ‌ها در روستاها نیز رسوخ کرده اما می‌توان هنوز امیدوار بود.

سنت‌هایی چون یآوری روستاییان به هم در انجام کار مزرعه، کمک در ازدواج جوانان

ادامه در صفحه ۹

ارتباط سرمایه اجتماعی در ایجاد رویکرد جامعه محور

ادامه از صفحه ۷

آنچه که اغلب توسط دولت‌ها و سازمان‌های متولی در دهه‌های اخیر مورد استفاده قرار گرفته و هنوز هم به کار گرفته می‌شود، رویکرد اول است. این رویکرد معمولاً بر پایه تشخیص نیازها توسط متولیان امر در فرآیندی از بالا به پایین شکل گرفته و برنامه‌ریزی توسط آن‌ها بدون توجه به لزوم حضور و مشارکت واقعی جوامع محلی در فرایند برنامه صورت می‌گیرد.

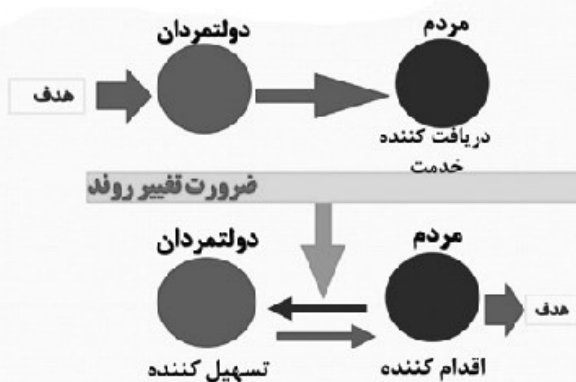
خودجوش و سازمان‌یافته تا به علایق و اهداف مشترک از جمله حل مسایل، دستیابی به رفاه اجتماعی و خروج از وضعیت جامعه محلی خود دست یابند. مسئولیت‌پذیری اجتماعی مردم و سازمان‌های اجتماع محور، عنصر مرکزی این رویکرد محسوب می‌شود. بی‌شک یکی از تأثیرات به کارگیری این رویکرد انتقال برخی از وظایف دولت به سطوح پایین‌تر است. این سطوح اغلب با نهادهای

مدنی و گروه‌های داوطلب مردمی ارتباط بیش‌تری داشته و از این رو تقویت سازمان‌های داوطلبانه و مردم نهاد و جامعه محور در این سطح از اهمیت بیش‌تری برخوردار است. الگوی توسعه مبتنی بر رویکرد جامعه‌محور، ضمن افزایش سرمایه اجتماعی و حفظ پایداری آن، خود نیازمند به وجود سرمایه

اجتماعی در جامعه هدف است یعنی این دو لازم و ملزوم یکدیگر هستند. باید توجه داشت که در رویکرد اجتماع‌محور، در بین همه شاخص‌ها، سرمایه اجتماعی مهم‌ترین عامل است. زیرا ضامن موفقیت هر برنامه

ادامه در صفحه ۱۳

تغییر نگرش نسبت به روند توسعه رویکرد پایین به بالا

رویکرد اجتماع محور بیش از همه بر نقش بخش داوطلبانه و مسئولانه مردم در توسعه محلی و شکل‌گیری سازمان‌های اجتماع‌محور تأکید دارد. در این رویکرد، اجتماعات محلی پیش‌قدم شده و به صورت

روستا، بسیج و همراهی مردم در برطرف کردن مشکلات یکدیگر، همکاری برای تمیز کردن رودخانه روستا برای بهره‌مندی اهالی از آب برای مزرعه‌ها و ... همه، نمونه‌هایی از سرمایه اجتماعی ارزشمند در روستاهاست. گردشگری روستایی یکی از مشاغل مهم و در حال گسترش است که علاوه بر این که یکی از ارکان اقتصاد روستایی محسوب می‌شود، نقش مهمی در احیا و شناساندن فرهنگ و سنت‌های روستا به گردشگران دارد.

برنامه‌ریزی درست در گردشگری روستایی سبب شکل‌گیری فعالیت‌هایی در نواحی روستایی برای تعامل و همکاری بیش‌تر آن‌ها با هم و با گردشگران می‌شود. در گردشگری روستایی گردشگران این فرصت را می‌یابند که با سفر به روستاها، گفتگو و ارتباط با مردم، آشنایی با فرهنگ و باورهای آن‌ها، خلوص و صداقت روستاییان را از نزدیک ببینند و در احیاء و بازسازی آن در زندگی خانوادگی و اجتماعی خود توجه بیش‌تری داشته باشند.

با توجه و مطالعه بیش‌تر در مقوله گردشگری روستایی درمی‌یابیم که اساس و تار و پود آن وابسته به سرمایه اجتماعی در روستاهاست. از سوی دیگر نقش ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی نیز در بخش

گردشگری بویژه گردشگری که مردم محلی در آن سهم بیش‌تری داشته و در تصمیم‌گیری دخیل باشند، علاوه بر این که به پایداری توسعه اقتصادی و اجتماعی روستا کمک می‌کند، احساس تعلق روستاییان و علاقه به مشارکت در اجرای دیگر پروژهای روستا، جلوگیری از مهاجرت، ایجاد رابطه صمیمانه و تعامل دوستانه بین گردشگران و مردم و انتقال برخی خرده فرهنگ‌های مثبت و افزایش امید به زندگی را هم در مردم روستا و هم در گردشگران می‌افزاید و می‌بینیم که این دو موضوع یعنی گردشگری روستایی و سرمایه اجتماعی بر هم تاثیرگذاری مثبت دارند. حفظ سرمایه اجتماعی، نیاز به زنده کردن دوباره و آگاه‌سازی مردم از سرمایه اجتماعی فراموش شده یا نهفته که اکنون محدود به فضای خانواده و فامیل شده و گسترش آن در بین جامعه محلی در حل مسایل بسیاری موثر خواهد بود. برخی از عوامل مهم که ریشه در سرمایه اجتماعی دارد:

- مشارکت
- تعاون و روابط متقابل
- دوستی و همدلی
- توسعه همگون
- عامل فرهنگی که سبب هم‌یاری و هم‌فکری می‌شود

سرمایه اجتماعی رهنمون کننده ما به اصالت وجودی و ماهیت اصیل فرهنگی واجتماعی مان

اگر بخواهیم دو واژه سرمایه و اجتماع را بشکافیم، واژه اجتماع خیلی پررنگ تر است؛ اجتماع گروهی از مردم هستند که دارای ارزش ها، آداب، هنجارها، سنت ها و رسوم یکسان و همانند هستند و این افراد با هم دارای پیوندها و روابط قوی، با دوام و زمان داری هستند. بر اساس این که افراد در کنار هم زندگی می کنند، فرهنگ، داد و ستد و مشارکت و هم افزایی خاص خودشان را دارند.

به تعبیر من سرمایه اجتماعی به چسبی می ماند که روابط افراد، گروه ها و نقش متقابل افراد، گروه ها و نهادها را تعریف و تضمین می کند و اگر این ارتباط درست شکل گرفته باشد، آن ها را به هم نزدیک می کند و اگر درست شکل نگرفته باشد منجر به بروز گسست اجتماعی می شود و مشکلات متفاوتی را می تواند در جامعه بشری ایجاد کند.

در جوامع بشری انواع مختلف سرمایه ها وجود دارند که به ۵ بخش عمده سرمایه- های طبیعی (Natural capital)، سرمایه- های مالی و مادی (Financial capital)، سرمایه انسانی (Human capital)، سرمایه فرهنگی (Cultural capital) و سرمایه اجتماعی (Social capital) تقسیم می شوند. وقتی درباره سرمایه اجتماعی در کنار سرمایه

مصاحبه با
الوند رضا زاده

الوند رضا زاده

رئیس انجمن عکاسان رشت و از دوستان همیشگی دو سالانه ملی عکس سرمایه اجتماعی و داور دور اول و سوم دو سالانه بوده است. این مصاحبه توسط دبیرخانه صورت گرفته است.

اگر از دیدگاه یک عکاس بخواهیم

سرمایه اجتماعی را تعریف کنیم، چه

می توانیم بگوییم؟

وقتی قرار است درباره سرمایه اجتماعی صحبت کنیم بهتر است تعریفی درباره آن داشته باشیم و بدونیم چه چیزهایی و چه موضوعاتی در قالب عکس می تونه با موضوع سرمایه اجتماعی برای این جشنواره مناسب باشه. بهتر از من می دونین معمولا پدیده های علوم انسانی و اجتماعی تعاریف متفاوتی دارند و تعریف کلاسیک واحد برای آن وجود ندارد، جامعه شناسان، متفکران و نظریه پردازان مختلف تعبیر متفاوتی از سرمایه اجتماعی دارند.

سرمایه فرهنگی زیربنای سرمایه اجتماعی

هدا ملاج زاده

جامعه‌شناس و متخصص آسیب‌های اجتماعی

استاد جامعه‌شناسی دانشگاه گیلان

یکی از مسائل روز جهان حفظ محیط‌زیست است. فاجعه محیط‌زیستی نه تنها آرامش و امنیت را از زندگی انسان می‌ریاید بلکه سلامتی و هستی را تهدید می‌کند. بر این اساس و از آن‌رو که بقای انسان به آگاهی و شناخت محیطش وابسته بوده‌است، رابطه انسان با طبیعت و اندیشیدن به محیط‌زیست به قدمت تاریخ زندگی بشر در روی کره زمین می‌رسد. محیط‌زیست در شکل‌گیری و پرورش انسان‌ها نقش تعیین‌کننده‌ای دارد، زیرا رشد و نمو طبیعی انسان بدون محرک‌های محیط‌زیستی صورت نمی‌گیرد.

در هر جامعه‌ای افراد برخورد به نسبت مشخصی در مورد محیط‌زیست خود نشان می‌دهند، که ممکن است این برخورد کاملاً مسئولانه و یا کاملاً غیرمسئولانه یا رفتاری بینابین این دو باشد. این طیف وسیع از برخورد نسبت به محیط‌زیست، تحت تاثیر متغیرها و عوامل بی‌شماری است که به‌طور عمده به محیط اجتماعی فرد مربوط می‌شود. امروزه مسائل محیط‌زیستی عمیقاً دارای مفهوم اجتماعی‌اند و در کل مسائل محیط‌زیستی ریشه فرهنگی دارد و به منظور پذیرش بافت‌های فرهنگی یک جامعه بایستی به صورت ساختاری با موضوع برخورد نمود. رفتارهای نابهنجار در ارتباط با شهرنشینی و عدم درک درست از اوضاع

محیط‌زیستی حاکم بر جامعه و وضعیت اعتقادات فرهنگی مردم می‌باشد زیرا مردم فرهنگ استفاده از منابع طبیعی و امکانات زیست محیطی و فرهنگ زیستن همراه با هم زیستی با طبیعت را نیاموخته‌اند و یا به درستی آن را درونی نکرده‌اند (اسلام زاده، ۱۳۸۲).

با موضوع برخورد نمود. رفتارهای نابهنجار در ارتباط با محیط‌زیست به علت ناآشنایی با فرهنگ شهرنشینی و عدم درک درست از اوضاع محیط‌زیستی حاکم بر جامعه و وضعیت اعتقادات فرهنگی مردم می‌باشد زیرا مردم فرهنگ استفاده از منابع طبیعی و امکانات محیط‌زیستی و فرهنگ زیستن همراه با هم‌زیستی با طبیعت را نیاموخته‌اند و یا به درستی آن را درونی نکرده‌اند (اسلام زاده، ۱۳۸۲). امروزه بر سرمایه فرهنگی و ارتقای آن برای کاهش و کنترل مسایل اجتماعی، نظیر بحران‌های محیط‌زیستی تاکید می‌شود (روحانی ۱۳۸۸) و به نظر می‌رسد توسعه پایدار، به ویژه جنبه محیط‌زیستی آن در گرو ارتقای سرمایه فرهنگی است. در قرن حاضر عوامل فرهنگی محیط‌زیستی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین و تاثیرگذارترین عوامل بر محیط‌زیست، مورد توجه بسیاری از جامعه‌شناسان محیط‌زیستی قرار گرفته است (صالحی و امام قلی ۱۳۹۱).

سرمایه فرهنگی اصطلاحی جامعه‌شناختی

سرمایه فرهنگی زیربنای سرمایه اجتماعی

ادامه ۱۱ (صفحه ۱۱)

است که بورديو آن را در سال ۱۹۷۳ مطرح کرده است. بورديو در تعريف سرمايه فرهنگي آن را خصلت‌ها و عادات ديرپايي مي‌داند که طی فرآيند جامعه‌پذيري حاصل مي‌شوند و اهداف فرهنگي ارزشمندی مثل صلاحيت‌های تحصيلي و فرهنگي را در برمي‌گيرد.

از سوی ديگر به اعتقاد وی داشتن سرمايه فرهنگي کارکردهای مختلفی دارد: اولاً، کسب مشروعيّت از طريق بقيه سرمايه‌ها، منوط به تبديل شدن آن‌ها به سرمايه فرهنگي است. کسی که به واسطه سرمايه فرهنگي منزلت

دارد، می‌تواند روايت خود را از دنياي اجتماعي بر ديگران تحميل کند. ثانياً، داشتن سرمايه فرهنگي بدین معنا است که فرد می‌تواند خود را از الزامات زندگي روزمره جدا نماید و نوعي گزينش دلخواه در عرصه فرهنگ انجام دهد. به بيان خود بورديو زيبايي‌شناسي محض از اخلاق يا همان خلق و خوی فاصله گرفتن گزينشي از الزامات طبيعي و اجتماعي نشأت می‌گيرد (فاضلي؛ ۱۳۸۲).

این اندیشمند فرانسوی، سرمايه فرهنگي را

در ابعاد مختلف آن (سرمایه فرهنگي تجسم‌یافته، سرمايه فرهنگي عينيّت‌یافته و سرمايه فرهنگي نهادينه‌شده) تفكيك و به گونه‌ای بررسی کرده است.

در نظريه سرمايه فرهنگي بورديو، مالکيت سرمايه فرهنگي به فرد اجازه می‌دهد، در حوزه توليد فرهنگي اعمال کنترل نمایند. ابعاد توسعه فرهنگي

ازديدگاه بورديو می‌توان به سه صورت تجلي يابد.

سرمایه فرهنگي تجسم‌یافته، نوعي ثروت بيروني است که به‌عنوان بخش جدایی‌ناپذيري از فرد در آمده‌است. این سرمايه، به صورت آگاهی‌های مدام ذهن و جسم تجلي می‌يابد (شارع‌پور و خوش‌فر،

۱۳۸۱). این سرمايه می‌تواند با سرمايه‌گذاري زمان در شکل يادگيري، افزايش يابد. می‌توان بيش‌تر ويژگي‌های سرمايه فرهنگي را از این واقعيت استنباط کرد که این سرمايه با رفتار و نگرش محيط‌زيستي شخص، که در آن تجسم می‌يابد، ارتباط نزديکي دارد.

علاوه بر این می‌توان با سرمايه‌گذاري در دوران تحصيلي از همان ابتدائي تا تحصيلات تکميلي در شکل آموزش و يادگيري

ادامه در صفحه ۱۶

بحران دریاچه ارومیه از منظر سرمایه اجتماعی

محمد مب وطن

پاپ شده در نشریه چشم‌انداز- (شماره ۹۲- تیرماه ۹۴)
دریاچه ارومیه، بزرگ‌ترین دریاچه داخلی و دومین دریاچه آب شور دنیا که زمانی یکی از مناظر چشم‌نواز آذربایجان بود، سرنوشت غم‌انگیزی پیدا کرده و به اعتقاد برخی، نفس‌های پایانی را می‌کشد. در این‌جا انسان و تغییرات اقلیمی دست به دست هم داده‌اند تا این میراث طبیعی ارزشمند را به یک باره و در عرض چند دهه به نابودی بکشانند. متخصصان می‌گویند مجموعه عوامل انسانی و سیاست‌گذاری نظیر اجرای طرح‌های متعدد توسعه، برداشت منابع آب، توسعه روزافزون اراضی کشاورزی و تغییر الگوی کشت به سمت محصولات کشاورزی پرآب‌بر و نیز عوامل طبیعی نظیر نوسانات اقلیمی (کاهش میزان بارش‌ها و افزایش دما و تبخیر) در سطح حوضه آبریز دریاچه ارومیه، این دریاچه را در آستانه خشکی کامل قرار داده‌است.

شواهد موجود و نیز تجارب بدست‌آمده از دریاچه‌های مشابه در برخی نقاط دنیا، عاقبت ناگواری را به لحاظ بهداشتی، محیط‌زیستی اجتماعی و اقتصادی برای منطقه و ساکنان آن ترسیم می‌کند. به نظر می‌رسد همان‌طور که علت و ریشه این بحران در داخل حوضه آبریز مشرف به این دریاچه و فعالیت‌های توسعه‌ای انجام‌شده در آن دارد، درمان آن نیز در همین حوزه آبریز و در اجزای انسانی

و طبیعی آن است. در این میان، با توجه به این‌که بحران دریاچه ارومیه بیش‌تر معلول یکسری رفتارهای فردی-اجتماعی نادرست در استفاده از منابع طبیعی (در این‌جا آب) و رفتارهای نادرست در سیاست‌گذاری‌های استفاده از این منابع است، به نظر می‌رسد راه‌حل آن نیز بیش‌تر در دست عوامل انسانی-اجتماعی (یعنی کشاورزان به عنوان بهره‌برداران اصلی آب و نهادهای اجرایی واقع در حوزه آبریز) قرار دارد. بر این اساس می‌توان پیش‌بینی کرد طرح‌ها و راهکارهایی که در راستای نجات دریاچه ارومیه توسط دولت مورد تصویب و پیگیری قرار گرفته (که البته بیش‌تر ماهیت و رویکرد فنی دارد)، اگر این عوامل انسانی-اجتماعی حتی سیاسی و نیز ظرفیت‌های اجتماعی-فرهنگی جامعه هدف را نادیده بگیرند، نسخه پایداری برای علاج‌بخشی دریاچه نخواهند بود.

آب یک منبع با مالکیت مشترک است که نمی‌توان کسی را از بهره‌مند شدن از آن مستثنی و محروم کرد و علاوه بر این، خصلت رقابت‌پذیری دارد، یعنی استفاده از آن توسط یک سری افراد، موجب کاهش سهم افراد دیگر از آن می‌شود. در چنین شرایطی سطح و روش استفاده از این منابع به شدت متأثر از روابط انسان‌ها با یکدیگر است که خود موضوع سیاسی و اجتماعی-

ادامه در صفحه ۲۱

هنر در سرمایه اجتماعی

عادلہ صفرازادہ

جهان هستی ما، هنر خالق است، و خالق با خلق انسان، باعث شکل‌گیری ابعادی دیگر از هنر که مجموعه‌ای از آثار و فرآیندهای انسان‌ساخت است، می‌باشد. ما با جهت‌گیری و اثرگذاری در دنیا برای رشد و توسعه و بهره‌گیری از احساسات و هوش، باعث بالا رفتن تمدن شدیم.

در عصر مدرن و زندگی مدرنیته علاقمندی انسان به پیشرفت تکنولوژی و انگیزه

شکوفایی در این زمینه افزایش یافت و در تلاش است تا با راهیابی به مدرنیته کردن جهان هستی، بهبود وضعیت در زمینه‌های مختلف همچون بحران‌های موجود در جهان و بهره‌گیری از تکنولوژی و

ساخت و سازهای عظیم بپردازد، این هدف در بطن وجودی خود، تلاشی برای نشان دادن سرمایه اجتماعی‌ست. رشد و توسعه یافتن از خواسته‌های درونی ماست و مایلیم در بالاترین نقطه شکوفایی قرار گیریم. سرمایه اجتماعی هم از مهم‌ترین شاخصه‌های رشد و توسعه می‌باشد. انسان متمدن و هنرپرور برای ارتقای هنر خویش سعی در بالا بردن سرمایه‌های اجتماعی اطراف خود می‌کند. اکنون که بشر با روی

آوردن به این مهم، هنرهای کاربردی و هنرهای زیبا را مطرح کرد، تاثیر به‌سزایی در سرمایه اجتماعی و همه‌گیر شدن آن داشت، چرا که هنر و هنرمند می‌توانند از سرمایه‌های اجتماعی محسوب شوند اگر اثرگذاری مثبتی در جامعه داشته‌باشد. اهمیت هنر به مراتب با توجه به مبهور شدن هر فردی در مقابل یک اثر هنری شایان ذکر است هیچ فردی نمی‌تواند منکر آن شود که هنر به ساده‌ترین حالت ممکن

می‌تواند بیان‌کننده زیبایی‌ها و زشتی‌ها باشد. تاثیری که هنر بر روح می‌گذارد، ما را به فکر وادار می‌دارد و باعث می‌شود که انسان‌ها در برابر آثار هنری می‌ایستند و دریافت و تحلیلات خود را خواهند داشت و گاهی انتقاد و گاهی تحسین می‌کنند. در نتیجه هر یک از شاخه‌های هنری اثرگذاری متفاوت را در اجتماع و

برای بالا بردن انگیزه‌ها و سرمایه‌های اجتماعی دارند. هنر عکاسی با لنز دوربین خود و هنر نقاشی با قلم خود توانستند جهان را به تصویر بکشند و در نتیجه نمونه‌های برجسته و تحسین برانگیزی از اجتماع سرمایه‌های جامعه و هستی را شاهد باشیم. جهان با مجموعه‌ای از انسان‌ها و توانایی‌های هنری متفاوت می‌توانند در حفظ و درک سرمایه اجتماعی کمک باشند.

ادامه در صفحه ۱۵

هنر در سرمایه اجتماعی

ادامه ۱) صفحه ۱۴

این فرآیند را به عمل رسانند. این که این اتفاق صرفاً برای داشتن یک سرپناه و کلا یک سازه باشد، تصمیمی است که با توجه به شرایط گرفته می‌شود اما این که به موقعیت‌های مختلف مکانی، اقلیم، محیط توجه شود می‌تواند گامی در راستای سرمایه اجتماعی باشد.

برای مثال، ساخت یک بنای فرانسوی در گیلان ممکن است کار جذاب و متفاوتی باشد ولی هویت آن بنا با هویت معماری گیلان مغایرت دارد و وقتی یک معمار، یک طراح تصمیم آگاهانه‌ای با توجه به رد علایقش می‌گیرد و بنا را با توجه به حفظ هویت معماری شهرش طراحی می‌کند و می‌سازد یعنی برای حفظ هویت محیط با طراحی‌اش تلاش می‌کند یک تلاش برای سرمایه اجتماعی است.

یکی از معماران برجسته و تاثیرگذار در حفظ طبیعت فرانک لویید رایت بود که ویژگی کار او برقراری هماهنگی و توازن بین عادت‌های انسانی و طبیعت بود. او اسم این فلسفه را "معماری اُرگانیک" یا "طبیعت‌وار" گذاشت تا هماهنگی را بین

انسان و طبیعت به حدی رساند که ساختمان و محیط با هم ترکیب شوند.

یکی از نمونه‌هایی که او براساس این فلسفه ساخته، خانه آبشار بود. او حفظ طبیعت در طراحی بناها را اصل و مهم می‌داند که

ادامه در صفحه ۱۴۶

هنرها می‌توانند فرهنگ ملت باشند و این فرهنگ نشانه‌ای از سرمایه اجتماعی داشتن است، همان‌طور که هنر صنایع‌دستی و سنتی در قرن‌های گذشته از بین نرفتند و ماندگاری آن به‌عنوان هویت هست. می‌توان این تاثیرگذاری و تاثیرپذیری را در طراحی‌های معماری دید که برای نمونه طراحی مساجد را ملاقات دین و هنر به‌عنوان تجلی‌گر هنرهای اسلامی می‌دانند و می‌توان گفت معماری یک هنر اجتماعی‌ست و بر اساس نیازهای اجتماعی طراحی می‌شود. در طراحی بنا و فرم‌ها، ایده‌پردازی معمار متفاوت است و به گفته‌ای از موتیسوس معماری وسیله واقعی سنجش یک ملت بوده و هست و از آنجایی که "معماری" یکی از مظاهر بیرونی فرهنگ یک جامعه است نماد مناسبی برای مطالعه "فرهنگ" آن جامعه محسوب می‌شود و هر فرهنگ دارای معماری مختص به خود است.

ایده‌های طراحی بناهای معماران بیش‌تر بر اساس نیازهای اجتماعی شکل می‌گیرد و معمولاً به دلیل درگیر شدن افراد در روند ساخت یک ساختمان، از معماران انتظار می‌رود رود ساختمان مشخصی را در مکان مشخص خلق نمایند و در واقع برای به ثمر رسیدن این هدف به جز معمار به عوامل دیگر نیز سرمایه و منابع و کارشناسان و متخصصان دیگر نیاز است تا با یکدیگر و در کنار هم

سرمایه فرهنگی زیربنای سرمایه اجتماعی

ادامه ۱۱ صفحه ۱۲

رفتارهای مسئولانه محیط‌زیستی و داشتن نگرش زیست‌محور در افراد، شاهد افزایش سرمایه تجسم‌یافته در حوزه محیط‌زیستی افراد باشیم (صالحی و امام‌قلی، ۱۳۹۱).

سرمایه فرهنگی عینیت‌یافته بیش‌تر به شکل کالاهای فرهنگی و اشیاء مادی در رسانه‌هایی نظیر مجله‌ها، نقاشی‌ها، مجسمه‌ها، تصاویر، کتاب‌ها، لغت‌نامه‌ها، ابزارها، ماشین‌آلات و غیره، تجسم می‌یابد (شارع‌پور و خوش‌فر، ۱۳۸۱) و از ویژگی بارز آن قابل انتقال بودن است. بنابراین این سرمایه به نوعی در شکل اقتصادی هم مطرح است و می‌توان جنبه نمادی آن حفظ شود. با این حال آن را نباید صرفاً یک شیء مادی نظیر اتومبیل یا مسکن پنداشت. این نوع سرمایه پیوند تنگاتنگی با سرمایه فرهنگی درونی‌شده دارد. (صالحی و امام‌قلی، ۱۳۹۱).

خصلت این سرمایه در این است که اثر آموزشی بر دارندگان آن می‌گذارد. در مورد ارتباط بین سرمایه فرهنگی عینیت‌یافته و رفتارها و نگرش محیط‌زیستی می‌توان با استفاده از مجلات، کتاب‌ها، تصاویر و نقاشی‌های محیط‌زیستی سرمایه عینیت‌یافته افراد را افزایش داد. بدین صورت که صرف داشتن و مالکیت این امکانات مطرح نیست. خصلت اساسی این نوع سرمایه، اثر آموزشی این امکانات است که فرد با مطالعه و تعمق در آن‌ها بر اهمیت محیط‌زیست و اهمیت

بجا گذاشتن زمینی قابل سکونت برای نسل‌های آینده پی می‌برد.

در نتیجه رفتارهای مسئولانه در قبال محیط‌زیست صورت می‌گیرد و بدین صورت، ما شاهد کنترل و در نهایت کاهش بحران‌های محیط‌زیستی دهه‌های اخیر خواهیم بود (صالحی و امام‌قلی، ۱۳۹۱).

سرمایه فرهنگی نهادی بر تحصیلات و وضعیت خانواده تأکید فراوانی دارد. بدین ترتیب، بهترین شاخص سرمایه فرهنگی مقدار زمان صرف‌شده برای بدست‌آوردن آن است، زیرا تبدیل سرمایه اقتصادی به سرمایه فرهنگی وقتی امکان‌پذیر است که در وقت مورد نیاز از طریق دسترسی به سرمایه اقتصادی در اختیار افراد قرار گیرد. به بیانی دقیق‌تر، سرمایه فرهنگی که به طرزی موثر در محدوده‌ی خانواده جابجا می‌شود، علاوه بر مقدار موجود در خانواده به زمانی که برای انتقال این سرمایه صرف می‌شود، وابسته است (صالحی و امام‌قلی، ۱۳۹۱).

بوردیو معتقد است که لازمه سرمایه فرهنگی، قبل از هر چیز وجود افراد با صلاحیت مستعد در جهت کسب انواع مدرک تحصیلی و دانشگاهی است از طرف دیگر مستلزم وجود نهادهای رسمی است که این مدرک تحصیلی را صادر کنند و هم به آن رسمیت بخشند. از ویژگی بارز این سرمایه این است که به شکل پلی بین اقتصاد و

ادامه در صفحه ۱۷

سرمایه فرهنگی زیربنای سرمایه اجتماعی

ادامه از صفحه ۱۶

سیارخلج، شکوهی‌فر، ۱۳۹۳). افزایش آگاهی‌های عمومی در بین اقشار مختلف مردم سبب افزایش حفظ محیط‌زیست می‌شود؛ نیز تقویت حس مسئولیت‌پذیری در حفظ محیط‌زیست و ارتقاء روحیه در مردم و نهایتاً تبلور فرهنگ محیط‌زیستی باعث افزایش حفظ زیست می‌شود. در دنیای امروز با تغییر و تحولات تکنولوژی، مسایل محیط‌زیستی باید به‌عنوان یک درس مهم در برنامه درسی دانش‌آموزان و دانشجویان گنجانده شود و از آن‌جا که سرمایه فرهنگی هر جامعه‌ای منبعی غنی برای ایجاد تغییرات در جهت بهبود وضع جامعه است. برای افزایش سرمایه فرهنگی افراد به برنامه‌ریزی‌های کلان در سطح ملی، منطقه‌ای و محلی احساس نیاز می‌شود.

منابع:

- ۱- اسلام‌زاد، (۱۳۸۲)، مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی محیط‌زیست، نشر سازمان سبز ماب اسلامی کار.
- ۲- بزی، جان، (۱۳۸۰)، محیط‌زیست و نظریه اجتماعی، ترجمه مسن پویان، نیره توکلی، انتشارات سازمان محیط‌زیست، چاپ اول
- ۳- ماهی‌زاده میمنندی، مسعود، سیارخلج، مامد، شکوهی‌فر، کاوه، (۱۳۹۳) فصلنامه جامعه‌شناسی اقتصادی توسعه، سال سوم، شماره اول
- ۴- رومانی، مسن، (۱۳۸۸)، درآمدی بر نظریه سرمایه فرهنگی، راهبرد
- ۵- شارع‌پور، محمود، فوش‌فر، غلامرضا، (۱۳۸۱)، رابطه سرمایه فرهنگی با هویت اجتماعی جوانان مطالعه موردی شهر تهران، نامه علوم اجتماعی
- ۶- صالمی، صادق، امام‌قلی، لقمان، (۱۳۹۱)، بررسی رابطه آگاهی و رفتارهای محیط‌زیستی، (مطالعه موردی مناطق شهری و روستایی شهرستان سئلندج)، مسایل اجتماعی ایران
- ۷- فاضلی، محمد، (۱۳۸۲)، مصرف و سبک زندگی، قم، انتشارات صبیح صادق

فرهنگ عمل می‌کند. ولریک بک در مخاطرات جهانی خود اعلام داشته دانش و آگاهی در اشاعه و بیان آن‌ها امر بسیار مهمی است می‌توان سخن او را مهر تایید بر این داشت که خطرات محیط‌زیستی را باید به وضوح و شفاف بیان کرد و مردم را آگاه ساخت همچنین به آن‌ها آموزش داد برای حفظ محیط‌زیست چگونه گام بردارند. هر جامعه‌ای که می‌خواهد افرادش در جهت حفظ آن جامعه گام بردارد، باید پرورش یابد و با کسب دانش، آگاهی‌های آن‌ها را افزایش دهد تا زمانی که افراد از نتایج مخرب و زیان‌بار محیط‌زیستی خود آگاهی کافی نداشته باشند و یا آموزش‌های لازم برای حفظ محیط‌زیست شهر به آن‌ها داده نشود، چگونه باید انتظار داشت که آن‌ها در این راستا همگام باشند (بری، ۱۳۸۱).

برای تبیین حفظ محیط‌زیست به نظر می‌رسد اولین اقدام، ایجاد فرهنگی تاثیرگذار و پر رنگ کردن مسایل فرهنگی در این زمینه باشد یعنی مسایلی که مردم قبلاً و باطناً آن را قبول دارند و بر اساس آن عمل می‌کنند. با توجه به مطالعات انجام‌شده در راستای حفظ محیط‌زیست مشخص گردیده‌است که افزایش سرمایه فرهنگی و سرمایه اقتصادی و اجتماعی مردم در این زمینه گامی مهم و مؤثر می‌باشد و به نظر می‌رسد رفتار بسیاری از مردم در تخریب محیط‌زیست شهر و جامعه خود از روی ناگاهی آن‌هاست و در بیان دیگر بسیاری از افراد نه عملاً بلکه سهواً و بآبی‌اطلاعی در راستای تخریب محیط‌زیست عمل می‌کنند (حاجی‌زاده،

سرمایه اجتماعی در بازارهای قدیم

مؤده لطیفی

یکی از مکان‌هایی که می‌توان گفت سرمایه اجتماعی در آن وجود دارد و در گذشته به فراوانی به چشم می‌خورد، دیدن سرمایه اجتماعی بین کسبه بازار بود.

سلام و احوال پرس‌های هر روز صبح در راه رسیدن به حجره، تصور کنید کسبه‌های که مسیر خود را به گونه‌ای انتخاب می‌کردند که بیش‌ترین همسایه‌ها را در راه ببینند و حال و احوالی از همه بگیرند، مبادا روزی کسبه‌ای دیرتر از روزهای قبل حجره خود را باز می‌کرد، یعنی اتفاقی افتاده. تمامی کسبه حاضر و آماده و گوش به زنگ برای رساندن کمک به هم بودند.

آب و جارو کردن‌های سر صبح و بوی خاک و خدایا به امید تو پررنگ بود و ناامیدی جایی نداشت چون خدا بود و همسایه.

هر شغلی یک راسته مخصوص به خود

داشت: راسته زرگرها، راسته بزازها، راسته کتابفروش‌ها، راسته عطاری و راسته تره‌بار همه از هم خبر داشتند و هر چند وقت یکبار بزرگ محل و کسبه گلریزانی برای همسایه‌هایی که نیاز داشتند، راه می‌انداخت و همه به احترام و بزرگداشت بزرگ محل در گلریزان شرکت می‌کردند و پهلوان محل هم که وسط گود بود.

حال و هوای کوچه و پس‌کوچه‌های بازار قدیم پر از صفا و صمیمیت بود. گلریزان گرفتن، صبح‌بخیر گفتن و با لبخند به هم نگاه‌کردن، دعوت به یک عصرانه ساده در حجره همسایه همه و همه از سرمایه‌های اجتماعی خفته در بین کسبه بازار هستند.

بیاید چیدمان پایه‌های کار و زندگی خودمون رو بر اساس سرمایه‌های اجتماعی بگذاریم، سرمایه‌های اجتماعی وجود دارند فقط باید تلاش کنیم تا پر رنگ نگاه‌شان داریم.

چطور از یک بحران اتحاد بسازیم

سنبل آبی رشد سریع و آسانی داشته و در سال‌های اول بدلیل این که بوی بد ناشی از فاضلاب را کاهش می‌داده مورد توجه بوده و حتی در شایعات محلی گفته می‌شد که برای مقابله با فاضلاب در منطقه آورده شده.

آب تالاب عینک برای آبیاری کشاورزی استفاده می‌شه و نگرانی ما این بود که سنبل آبی از راه آبراهه‌های کشاورزی به مزارع و بویژه تالاب انزلی انتقال و گسترش پیدا کنه. از همه مهم‌تر، محله عینک رشت یکی از کم برخوردارترین محلات شهره و گزارشات سبزکاران از یک سال و نیم گذشته نشان‌دهنده کاهش امید به زندگی در منطقه است.

این گیاه بدلیل دسترسی آسان و بدون هزینه تبدیل به شغلی کاذب شده که مردم محلی با فروش آن در جای جای شهر بدون توجه به مشکلات ناشی از آلودگی‌ها سبب گسترش گیاه و انتقال آن به سایر شهرها و استان‌ها شدن.

واقعا سنبل آبی کیه؟؟؟

یکی از ۱۰ علف هرز مهم دنیاست و بدترین علف‌هرز زیستگاه‌های آبی، ... شرایط آفتابی را می‌پسند و ولی در آب‌های شور قادر به تکثیر نیست.

سنبل آبی از روش‌های مختلف ساقه‌های هوایی، استولون و بذر تکثیر می‌شه.

هر گیاهچه در سال حدود ۴۰۰۰ گیاهچه

ادامه در صفحه ۲۰

برگرفته از گفتگوی نسیم طواف (زاده در اولین

رویداد تدکس دانشگاه گیلان

فکر می‌کنین یه گیاه بتونه به شکل‌گیری گروه‌های تروریستی کمک کنه؟! آخرین باری که جذب یه زیبایی شدین و بعد فهمیدین اشتباه کردین چند ساله بودین؟

یکسال پیش این روزها من درگیر بزرگ‌ترین پاکسازی مشارکتی تالابی کشور بودم ... یک کار رویایی

مشکلی که ما فکر می‌کردیم باید حلش کنیم ... سنبل آبی، زیبای دلفریب

ما پیامدهای پیش رو را دیدیم، ... موضوع را در ده‌ها کشور رصد کردیم

و یک مدل ساختیم، ... من یکی از اعضای درگیر در ماجرا بودم ...

سنبل آبی در ایران برای اولین بار در سال ۱۳۹۰ در تالاب شهری عینک شهر رشت دیده شد.

تالاب شهری عینک بزرگ‌ترین تالاب شهری کشور و دومین تالاب بزرگ استان گیلان. این تالاب با وسعت پهنه آبی ۳۴ هکتاری، در زیر خود یکی از بزرگ‌ترین منابع آب زیرزمینی را جای داده.

تالاب عینک در مسیر کریدور پروازی پرندگان مهاجر قرار داره و بعنوان یکی از تالاب‌های بارزش جهانی و اولین تالاب شهری ایران می‌تونه به ثبت برسه ...

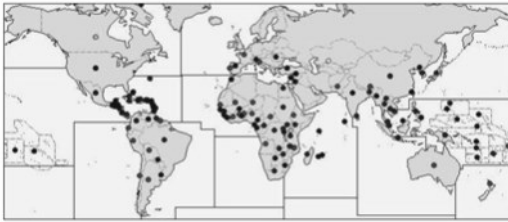
بدلیل وجود مواد مغذی در تالاب عینک،

چطور از یک بحران اتحاد بسازیم

ادامه از صفحه ۱۹

سنبل آبی در مناطق گرمسیری مهم تره و به افزایش دما و CO2 واکنش مثبت نشان می‌دهد ولی بعنوان یک علف هرز مهم به کشورهای نسبتاً سردتر مثل ژاپن، پرتغال، هلند، رومانی و بلژیک هم ورود کرده.

پراکندگی سنبل آبی در جهان

✓ سیاه = اطلاعاتی نداریم
✓ سبز = پارازیت
✓ آبی = گسترده
✓ قرمز = بومی
✓ نارنجی = حضور تأیید نشده
✓ زرد = گزارش گاه به گاه
✓ صورتی = محدود، آفت قرنطینه ای

سنبل آبی در ۷۵ کشور گزارش شده و ۵۶ کشور با آن بعنوان علف هرز مبارزه می‌کنند. در سال ۱۸۸۴ علف هرز سنبل آبی سفرش را از وطنش برزیل برای شرکت در نمایشگاه گل و گیاه نیواورلئان آمریکا آغاز کرد و تا سال ۱۸۹۶ سراسر رودخانه فلوریدا را پوشاند و مشکلات جدی را برای کشتیرانی ایجاد کرد.

از حدود یک صد سال پیش که ریشه‌کنی سنبل آبی قانون شد، وظیفه مبارزه به بخش غیرنظامی ارتش آمریکا سپرده شده.

در این مبارزه چند تا نقطه آغاز داشتیم :

• نقطه آغازین کمک دولت به مدیریت گیاهان هرز آبی در تاریخ بشر

جدید از روش رویشی و حدود ۳۰۰۰ بذر تولید می‌کند. گیاهچه‌های سنبل آبی در دوره زمانی ۱۰ تا ۱۵ روزه و در هوای گرم ۷ تا ۱۰ روزه، دو برابر می‌شود.

بذر سنبل آبی در داخل رسوبات ۱۵ تا ۳۰ سال می‌تونه منتظر شرایط مناسب بمونه.

زیست‌توده‌اش حدود ۵۰ برابر برنج یعنی ۴۰۰ تا ۵۰۰ تن در هکتار است.

سنبل آبی با ریشه‌های آزاد و شناور، محدود به آب‌های کم‌عمق نیست.

قدرت بالا در جذب مواد خوراکی و نور، شناور بودن، تکثیر رویشی در تمام طول سال و سرعت رشد بسیار زیادش، و حرکت آزادانه در سطح آب امکان تسخیر کامل یک زیستگاه را برای این علف هرز مهاجم میسر کرده ...

یعنی ورود سنبل آبی به هر زیستگاه آبی مصادف با نابودی آن اکوسیستم و تخلیه آن از هر موجودی بجز سنبل آبی ... نمونه کامل یک تمامیت خواه

پروفسور هولم حدود نیم قرن پیش گفته بود که مهم‌ترین مشکل آینده بشر در بخش کشاورزی، مبارزه با سنبل آبی خواهد بود زیرا که تمام مشکلات قابل تصور در کشاورزی را سنبل آبی یک جا ایجاد می‌کند. نابودی ده‌ها گونه گیاهی و جانوری اکوسیستم‌های آبی توسط این علف هرز گزارش شده

ادامه در صفحه ۳۱

بحران دریاچه ارومیه از منظر سرمایه اجتماعی

ادامه از صفحه ۱۳

از سوی دیگر با توجه به کارکرد سرمایه اجتماعی به عنوان یکی از وجوه و زمینه‌های کنش متقابل و همکاری افراد یک جامعه، می‌توان انتظار داشت که بالا یا پایین بودن سرمایه اجتماعی در یک جامعه می‌تواند به ترتیب موجب تخفیف یا تشدید تنش‌ها و اختلافات ناشی از کمبود آب شود. به گفته یکی از متفکران حوزه توسعه، مردم نمی‌توانند روش و شکل استفاده از منابع را بدون تغییر روابطشان با یکدیگر، تغییر دهند. بر این اساس و با توجه به اینکه بخشی از عوامل خشک شدن دریاچه ارومیه به نحوه استفاده و برداشت بی‌رویه افراد از منابع آب حوضه آبریز دریاچه برمی‌گردد، لذا پرداختن به موضوع خشک شدن دریاچه از منظر سرمایه اجتماعی - به عنوان یکی از اهرم‌های کنترل رفتار اجتماعی افراد - می‌تواند راهگشا باشد.

سرمایه اجتماعی و جایگاه آن در توسعه

از نظر رابرت پاتنام، سرمایه اجتماعی دلالت بر اشکالی از سازمان‌های اجتماعی چون اعتماد، قواعد و شبکه‌ها دارد که می‌توانند کارایی جامعه، هماهنگی و مشارکت افراد را از طریق کنش‌های متناسب تسهیل نمایند و لذا همکاری خودانگیخته را تسهیل می‌کند. امروزه سرمایه اجتماعی جایگاه ویژه‌ای را در ادبیات جامعه‌شناسی توسعه به خود اختصاص داده‌است به گونه‌ای که برخی آن

را حلقه گمشده توسعه کشورهای توسعه نیافته می‌دانند.

گونه‌ای که برخی آن را حلقه گمشده توسعه کشورهای توسعه نیافته می‌دانند. تعابیر عام دیگری که معمولاً در مورد این مفهوم به کار می‌رود عبارت‌اند از:

- سرمایه‌ای فراتر از سرمایه انسانی
 - بدون سرمایه اجتماعی، هیچ اجتماعی به هیچ سرمایه‌ای نمی‌رسد
 - اعتماد، صداقت، حسن تفاهم، سلامت نفس، همبستگی، همدردی، دوستی، همکاری و همیاری، ترجیح جمع به فرد، فداکاری و ...
- برخی از ابعاد و جنبه‌های سرمایه اجتماعی هستند و به معنی وسعت و کیفیت شبکه روابط اجتماعی در یک جامعه به کار می‌روند.

اعتماد اجتماعی، انسجام (پیوستگی) اجتماعی و مشارکت اجتماعی سه مولفه اصلی سرمایه اجتماعی هستند که در یک رابطه متعامل قرار گرفته و هر کدام تقویت‌کننده دیگری هستند. اعتماد در قالب دو مقوله اعتماد به افراد (اعتماد عمومی) و اعتماد به نهادها و سازمان‌های دولتی (اعتماد نهادی) مطرح می‌شود. اعتماد نهادی دال بر میزان مقبولیت، کارایی و میزان اعتمادی است که مردم به دولت دارند. انسجام اجتماعی دلالت بر توافق جمعی میان اعضای یک جامعه دارد و به عنوان یک تعریف جامع می‌توان آن را

ادامه در صفحه ۲۲

بحران دریاچه ارومیه از منظر سرمایه اجتماعی

ادامه ۱) صفحه ۲۱

روح اجتماعی در فرآیند توسعه دانست که شرط لازم را برای جامعه فراهم می‌کند تا از حداکثر توان تولیدی خویش استفاده کند. انسجام اجتماعی دلالت بر توافق جمعی میان اعضای یک جامعه و وجود تعلق جمعی (احساس "ما" کردن) و تعامل و رابطه متقابل بین کنشگران، گروه‌ها و خرده‌فرهنگ‌ها دارد. جامعه قابل اعتمادتر و منسجم‌تر، نهادهای عمومی کارآمدتری دارد، زیرا نهادهای مذکور توسط سطوح بالاتری از مشارکت سیاسی و مشارکت مردمی شکل می‌گیرند و مشارکت اجتماعی فرآیندی اجتماعی، عمومی، یکپارچه، چندگانه، چندبعدی و چند فرهنگی است که هدف آن کشاندن همه مردم به ایفای نقش در همه مراحل توسعه است. مشارکت اجتماعی دلالت بر گسترش روابط بین گروهی در قالب انجمن‌های داوطلبانه، باشگاه‌ها و اتحادیه‌ها و گروه‌هایی دارد که معمولاً خصلتی محلی و غیردولتی دارند و هدفشان مشارکت و درگیر ساختن مردم در فرآیندهای اجتماعی است. سرمایه اجتماعی و مشارکت، رابطه تنگاتنگ و معنی‌داری با هم داشته و مکمل و لازم و ملزوم یکدیگرند که هر یک می‌تواند بر دیگری تاثیر گذاشته و یکدیگر را در یک رابطه تعاملی و هم‌افزا تقویت کنند. برخی آن را دو روی یک سکه می‌دانند.

سرمایه اجتماعی خصوصاً در شکل جمعی آن در قالب هنجارهای همیاری و اعتماد، می‌تواند افراد جامعه را در حل مشکل کنش جمعی یاری برساند و در آن صورت همه افراد جامعه از برکات آن برخوردار می‌شوند. تاثیر درونی سرمایه اجتماعی بر جامعه مدنی و گسترش مردم سالاری، افزایش شهروندانی جمع‌گرا و قانون‌مدار است که با دولت بهتر همکاری کنند.

از نظر پاتنام، سرمایه اجتماعی موجب داشتن حکومت خوب و کارا می‌شود. تمامی کشورهای با سرمایه اجتماعی بالا دارای نظام مردم سالار و همچنین اقتصاد فراصنعتی هموارتر و شکوفاتر هستند. فقدان مردم سالاری واقعی و عدم شکل‌گیری نهادهای مدنی که خود حاصل فقدان سرمایه اجتماعی اولیه است، مانع شکل‌گیری این سرمایه می‌شود که در مقیاس ملی و فراملی فرآیند توسعه را مشکل می‌سازد.

ده‌ها پژوهش توسعه روستایی نشان داده است که شبکه نیرومند انجمن‌های مردمی محلی، نقش مهمی در رشد اقتصادی دارند.

الینور استروم تحقیق کرده‌است که چرا برخی از همکاری‌ها برای کنترل منابع مشترک از قبیل چراگاه‌ها و منابع آب موفق شده ولی برخی دیگر ناکام مانده‌است و به

ادامه در صفحه ۴۰

با توجه به اهمیت بالای سرمایه اجتماعی در پیشبرد اهداف یک جامعه و کمک به توسعه و پیشرفت همه جانبه آن و سهم پررنگ آن در گسترش ارتباط و تعاملات مردم با سازمان‌های داوطلبانه مردم‌نهاد برای رسیدن به اهداف مشترک در جامعه و با توجه به نیاز کنونی به وجود برنامه‌هایی برای شناخت هرچه بیش‌تر سرمایه اجتماعی، موسسه سبزکاران بالان بر آن شد تا با برگزاری نخستین جشنواره دو سالانه ملی، به وسیله عکس و نگاه علاقمندان به هنر عکاسی، جامعه را متوجه اهمیت و وجود چنین سرمایه ارزشمندی کند تا در راه افزایش هرچه بیش‌تر آن همه با هم آگاهانه گام برداریم.

سبزکاران نخستین دوسالانه ملی عکس سرمایه اجتماعی را با محوریت سرمایه اجتماعی در منطقه هیرکانی در زمستان ۱۳۹۲ برگزار نمود.

دومین دو سالانه ملی عکس سرمایه اجتماعی با بخش اصلی سرمایه اجتماعی و بخش ویژه سرمایه اجتماعی و آب در زمستان ۱۳۹۴ برگزار شد.

ارتباط سرمایه اجتماعی در ایجاد رویکرد جامعه محور

ادامه ۱) صفحه ۸

توسعه‌ای با رویکرد اجتماع‌محور محسوب می‌شود. عناصر مختلفی در شکل‌گیری سرمایه اجتماعی در جامعه دخالت دارند، می‌توانیم به اعتماد، تعهد، مسئولیت‌پذیری، همکاری جمعی و ... اشاره کرد. تمامی این عناصر سازنده و شکل‌دهنده در سرمایه اجتماعی یک جامعه، در گرو وجود یک شبکه ارتباطی بین افراد جامعه بوده و در چنین بستری امکان تجلی می‌یابند.

سرمایه اجتماعی را اغلب شبکه‌ای از هنجارها و ارزش‌ها به حساب می‌آورند یا بهتر بگوییم مجموعه‌ای از ارزش‌ها و هنجارهای مشخص در یک جامعه که دانشمندان و نظریه‌پردازان دنیا را به این اتفاق نظر رساند تا نامی که بر روی این مجموعه قرار می‌دهند "سرمایه اجتماعی" باشد.

گروهی که به هم اعتماد دارند، خواهند توانست کارهای بیش‌تر و ماندگارتری انجام دهند. پایداری توسعه و طرح‌ها در جامعه‌ای که سرمایه اجتماعی بالایی دارد، تضمین‌شده و راه رسیدن به آن نیز بی‌شک سهل‌تر است.

سرمایه اجتماعی مجموعه‌ای از مولفه‌هاست که به اتصال و اتحاد افراد یک جامعه در راه دستیابی به هدفی والا و همگانی می‌انجامد و نه اتحاد و اتصال برای نیل به اهداف فردی و خودخواهانه و شخصی.

سرمایه اجتماعی می‌تواند با جلب مشارکت مردمی و افزایش اعتماد، هزینه‌های دستیابی به توسعه‌یافتگی جامعه را کاهش دهد. بدون شک مشارکت مردمی و اعتماد افراد به یکدیگر (که در گذشتگان آن را به فراوانی می‌دیدیم و ریشه در فرهنگ ایرانی ما نیز دارد) از حلقه‌های اصلی شکل‌گیری سرمایه اجتماعی هستند.

مشارکت از شرط‌های لازم تحقق توسعه در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی است که به نقش فعال، خلاق و اثر بخش مردم در توسعه توجه دارد. مشارکت فرآیندی است که در برگیرنده انواع کنش‌های فردی و گروهی به منظور دخالت در تعیین سرنوشت خود و جامعه و تاثیرگذارند بر تصمیم‌گیری درباره امور عمومی است.

در اجرای رویکرد جامعه محور در جامعه با هدف رسیدن به شاخص‌های توسعه پایدار و جامعه‌ای سالم، سطح مشارکت عمومی مردم و اعتماد آن‌ها به یکدیگر نقش اساسی در پیشبرد اهداف دارد و این مهم میسر نمی‌گردد مگر در جامعه‌ای که مولفه‌های سرمایه اجتماعی را در آن بالا و پررنگ ببینیم و یا خواهان افزایش این سرمایه در جامعه باشیم و به صورت زیربنایی بر آن تمرکز داشته و کار کنیم در غیراین صورت نمی‌توانیم به ماندگاری طرح و اجرا ایمان داشته باشیم.

ادامه در صفحه ۲۹

سرمایه اجتماعی در میهمانی های دور

زهرای نظری

نمونه ای از سرمایه اجتماعی را می توان در مهمانی ها دید که در طول زمان دستخوش تغییر شده اند.

مادرم می گوید دلش لک زده برای مهمانی های قدیمی، از همان هایی که گاهی به یک هفته هم می کشیدند. از همان مهمانی هایی که میزبان و میهمان خالصانه و صمیمانه با هم سفره غذا را آماده می کردند. از همان مهمانی هایی که آتش کرسی های شان از محبت آدم ها روشن می شد.

او می گوید قدیم ترها مهمانی ها کلاس درسی بودند. شب نشینی هایی که با خاطرات و تجربیات بزرگ ترها رنگ می گرفت و بچه هایی که سر تا پا گوش بودند که درسی بیاموزند و زندگی شان رنگی بگیرد. در حقیقت تجربیات بود که آگاهانه از نسلی به نسل دیگر به اشتراک گذاشته می شد.

قدیم ها بازی بچه ها بیش تر مشارکتی بود و حالا آن لاین با هم بازی می کنند و میلی به مهمانی رفتن ندارند. مادرم می گوید آن وقت ها شب ها دور هم جمع می شدند و سنگ بازی می کردند.

هر دور هم جمع شدنی باید فایده ای داشته باشد، مهمانی های قدیم کلاس درس بودند، کلاس آشپزی، کلاس محبت ... مادر مهمانی رفتن را دوست ندارد، می گوید آخر چه سود که دور هم جمع شویم و با موبایل های مان گفتمان کنیم.

باید تلاش کنیم رنگ و بوی میهمانی های قدیمی را که در آن صفا و صمیمیت و از خودگذشتگی و مشارکت و تعاون موج می زد، دوباره زنده کنیم. سفره غذایی که پهن می شد، بهانه بود. بهانه ای برای پیوند عمیق حلقه های ارتباطی و بدون شک نمودی از سرمایه اجتماعی.

عکاسان و سرمایه اجتماعی

مژده لطیفی

اتحاد، در کنار هم بودن و برای یکدیگر اهمیت قائل بودن بدون اینکه حتی همدیگر را دیده باشیم هر یک از اصل های سرمایه اجتماعی هستند. آیا تا به این زمان به این موضوع که عکاسان هم می توانند سرمایه اجتماعی باشند فکر کرده اید؟ عکاسانی که مسیرهای سخت را طی می کنند تا به مکان های دست نیافتنی در روستاهای دور

از دسترس برسند به نوعی خود سرمایه های اجتماعی هستند. آیا می دانید چرا عکاسان سفر می کنند تا وقایعی که حاکی از گذشته و حال و آینده است را ثبت کنند؟ آیا می دانید چرا سفر می کنند که بهترین های آن مکان را برای مخاطبان خود به اشتراک بگذارند؟ تا کنون چند خبر دیده یا شنیده اید که روستایی یا شهری به دست یک عکاس به ادامه در صفحه ۳۹

محرم و سرمایه اجتماعی

نرگس بیگی

در میان روزهایی انبوه از مشکلات و روزمرگی‌های فراوان، روزهایی در کشورمان به‌عنوان تعطیلات رسمی اعلام شده‌است اما در آن‌ها نه استراحت می‌کنید، نه به مسافرت می‌روید بلکه به دیار و محله قدیمی‌تان می‌روید به دیاری که شاید آن‌قدر غرق در شلوغی‌های زندگی بوده‌اید که چند وقتی به آنجا نرفته بودید.

روزهایی که هم غرق در سیاهی و هم غرق در یکرنگی ملت است، این روزها روزهای به‌یاد آوردن تلخی‌های بی‌رحمانه‌ایست که بر مظلومان حسین (ع) روا داشته‌اند اما جدا از همه یادآوری این تلخی‌ها و سیاهی‌ها که دل را اندوهگین و دین را مستحکم می‌کند در خودش یک عمق زیبا دارد یک عمق به بلندای اتحاد و یک عمق به نقش آفرینی یک ملت در کنار هم.

تاسوعا و عاشورا گرچه خاطر نشان از روزگار غم‌انگیز است اما بالاخره یک لذت به نام انسجام دارد و قدرت اتحاد و همدلی یک ملت را به رخ می‌کشد. مردم گرچه در تمام روزهای سال سرگرم زندگی و کار بوده‌اند اما در این روزها همه چیز را رها می‌کنند و نوای عزاداری را همراه با نوای تعامل و همکاری می‌زنند که نوایی به

ادامه در صفحه ۳۵

ارتباط سرمایه اجتماعی در ایجاد

رویکرد جامعه محور

ادامه از صفحه ۲۷

جامعه‌ای سالم، سطح مشارکت عمومی مردم و اعتماد آن‌ها به یکدیگر نقش اساسی در پیشبرد اهداف دارد و این مهم میسر نمی‌گردد مگر در جامعه‌ای که مولفه‌های سرمایه اجتماعی را در آن بالا و پررنگ ببینیم و یا خواهان افزایش این سرمایه در جامعه باشیم و به‌صورت زیربنایی بر آن تمرکز داشته و کار کنیم در غیراین‌صورت نمی‌توانیم به ماندگاری طرح و اجرا ایمان داشته باشیم.

منبع:

- سرمایه اجتماعی، سرمایه بی‌پایان شهر،

کامبیز مصطفی‌پور

- راهنمای آموزشی دستورالعمل پایش و نظارت در برنامه ابتکارات جامعه محور، مرکز سلامت محیط و کار وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی

- راهنمای اجرای توانمندسازی جامعه محلی در ارائه خدمات به گروه‌های آسیب‌پذیر در محلات شهری، موسسه توانمندسازی

فرهیخته

سرمایه اجتماعی خمیر مایه توسعه پایدار

دیدا (بیعی)

سرمایه اجتماعی یک همکاری، مشارکت و همدلی متقابل بین مردم در جامعه است. وقتی صحبت از سرمایه اجتماعی به میان می‌آید، ناخودآگاه به یاد گذشته‌های دور می‌افتم که مردم در همه زمینه‌ها به یکدیگر بدون هیچ چشم‌داشتی کمک می‌رساندند تا گره از کار فروبسته‌ای باز شود و تنها همین مقصود کافی بود برای یاری و همدلی

رساندن به یکدیگر. به یاد برپایی مراسم عروسی که تمام همسایه‌ها و فامیل دور هم جمع می‌شدند و همه سهمی در تکمیل جهیزیه یا برپایی مراسم عروس و داماد داشته‌اند.

به یاد گذشته‌های دور که وقتی کسی در محله بیمار می‌شد. وظیفه خود می‌دانستیم که به عیادتش برویم تا روبه راه شدن حالش هر کدام گوشه‌ای از امور روزانه‌اش را به‌دست می‌گرفتیم تا کاری روی زمین نماند. امروز اما چنین نمودهایی از سرمایه اجتماعی را کمتر می‌بینیم بخصوص در شهرها، با وجودی که فاصله خانه‌ها با آپارتمان‌نشینی‌ها کمتر و کم‌تر شده اما دل‌ها به همان اندازه نزدیک نیستند و از هم بی‌خبریم.

بدون شک کمبود سرمایه اجتماعی و بروز نابهنجاری‌های اجتماعی و حتی بیماری و مشکلات روحی فراوان با هم ارتباط تنگاتنگی دارند و بی‌شک افزایش این

سرمایه و مولفه‌هایی چون میزان بالای حس اعتماد، همدلی، مشارکت، مهربانی، و عطف، گذشت و ... سهم بسیار بالایی در ایجاد یک جامعه شاد و بدور از افسردگی و خشونت دارد.

در گذشته‌های دور مردم یک محله و یا روستا به صورت مشارکتی و آگاهانه تلاش می‌کردند تا خانواده تنگدستی در محله وجود نداشته‌باشد و به

بهانه‌های مختلف به او یاری می‌رساندند. این احساس مسئولیت نوعی حس وظیفه اجتماعی بود، نوعی سهم داشتن در آینده محله و یا روستا.

مردم خود را در آینده جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کردند سهیم می‌دانستند پس تلاش می‌کردند تا موانع و کمبودها را رفع کنند.

سرمایه اجتماعی سهم بسیار پر رنگی در کاهش فقر در جامعه دارد.

اعضای یک جامعه به‌سان تکه‌های پازلی هستند که مولفه‌های سرمایه اجتماعی - همچون خمیر مایه‌ای - قدرت اتصال پازل‌ها به یکدیگر را داشته و تشکیل جامعه‌ای پویا و هدفمند برای حرکت به سوی توسعه‌ای همه‌جانبه و پایدار ایفا کند.

بدون شک ارتقا مولفه‌های سرمایه اجتماعی نیاز به عزمی ملی و درخور و ایجاد حس اعتماد مردم به یکدیگر و به دولت هاست.

چطور از یک بحران اتحاد بسازیم

ادامه از صفحه ۲۰

• نقطه آغاز استفاده از علفکش‌ها در

اکوسیستم‌های آبی

البته در تمام این مدت نه سنبل آبی ریشه‌کن شد و نه دولت دست از مبارزه برداشت، اما سطح گسترش علف هرز به شدت کاهش پیدا کرده و کنترل شد.

هزینه مبارزه با سنبل آبی سالانه میلیاردها دلار برآورد شده که به همین دلیل بهش می‌گن علف‌هرز میلیون دلاری ...

خسارت سنبل آبی تنها به اقتصاد افریقا سالانه ۱۰۰ میلیون دلار اعلام شده

به گزارش فائو، با وجود مزایای سنبل آبی و انجام هزاران تحقیق، تاکنون شواهدی مبنی بر بهره‌برداری اقتصادی از اون وجود ندارد.

در گام اول برای مهار سنبل آبی و ریشه‌کشی اون در کل کشور با توجه به شرایط محیطی و مسایل موجود در منطقه،... تالاب شهری عینک بعنوان نقطه حمله به سنبل آبی انتخاب شد. ما در این راه با مشکلات گسترده‌ای روبرو بودیم:

• کار بدست تشکل‌های اجتماعی به تنهایی انجام‌شدنی، نبود

• سرعت رشد مساله از سرعت ما بسیار بیش‌تر بود

• اعتماد به نهادهای دولتی برای حل بحران تقریباً صفر بود

• دستورالعمل ویژه‌ای هم برای اجرا نداشتیم

• بودجه‌ای نداشتیم

• و اتحادی وجود نداشت

من مطمئن بودم که می‌تونیم مساله را حل کنیم، ممکنه شما بگین که من یک ایده‌آل‌گرا هستم اما من خودم را یک سخت‌کوش خوش‌بین می‌بینم

حتی نزدیک‌ترین افراد هم تردید داشتن، با این همه تلاش تو این شرایط آیا می‌تونی عینک را پاک نگاه داری، ایمان داری و من فقط ایمان داشتم که راه درسته کارمون را آغاز کردیم ... برای انجام این کار چند ایده کلیدی کمک کرد که می‌خوام اون‌ها را با شما به اشتراک بگذارم:

ایده اول: ما نیاز به مدیرانی موثر و پای کار داشتیم

کارمون را با لیست افراد موثر آغاز کردیم و جرقه زده شد. نفر کلیدی پیدا شد (مدیرکل پدافند غیرعامل) ... خلاق و شکل دهنده‌ای برای روش‌های جدید که پای کار باشد (شهردار منطقه عینک) هماهنگ‌کننده‌ای که افراد را بشناسه و بخواهد از خودش برای کار هزینه کند (معاون سیاسی فرماندار رشت / بخشدار مرکزی رشت)...

برای سرعت بخشیدن در یک عملیات سخت و غافل‌گیرانه به مجمع تشخیص

مصلحت نظام رفتیم ... بدون دعوت و ب پافشاری؛ گزارش به آقای هاشمی ارایه شد و با دستور ایشان ستاد سه نفره‌ای برای

ادامه در صفحه ۳۲

چطور از یک بحران اتحاد بسازیم

ادامه از صفحه ۳۱

۲۳ جلسه هماهنگی برگزار شد و طیف گسترده‌ای از آدم‌ها درگیر کار شده بودند و هم‌چنان پای کار ماندند.

مشارکت ۲۴ سازمان دولتی و غیردولتی و بخش خصوصی در ۴۵ زیرمجموعه اجرایی این کار به انجام رسید. تشکلهای عامل ایجاد این فشار اجتماعی بودن و لازمه بدونیم بدون ورود اون‌ها امکانپذیر نبود.

هزینه اجرای این پروژه که هیچ پول نقدی نداشت حدود ۲۰۰ میلیون تومان شد

ایده سوم: ما باید پیچیدگی‌ها را بپذیریم ... اگر می‌خوایم مفهومی از یک دنیای پیچیده داشته باشیم ... و دست به حل مسایل بزنیم نباید دنیا را ساده در نظر بگیریم زیرا که ساده دقیق نیست.

این وظیفه ما بعنوان فعالان مدنی هست که به پیچیدگی‌ها توجه کنیم تا راه‌هایی برای درک دیگران پیدا کنیم تا تصمیمات درستی گرفته بشه. اگر وانمود کنیم که همیشه پاسخ ساده‌ای در دسترس هست، همه را به سمت یک پرتگاه بلند عمیق سوق دادیم فهمیدن پیچیدگی‌ها تنها راه برای درک تهدیدات واقعی اطراف ماست

شاید در فلان کشور از سنبل آبی کارآفرینی شده، پول در آورده‌اند و شغل‌های محلی و

خانگی شکل گرفته، که نمونه‌ای از آن ر، می‌تونین در تد تاک جستجو کنید یا بصورت سیستماتیک برای جذب فلزات سنگین

ادامه در صفحه ۳۳

پی‌گیری مبارزه با سنبل آبی در سطح ملی با فوریت شکل گرفت؛ نه این‌که تمام مشکل حل‌شد بلکه بخشی از مدیریت که تمایلی به شنیدن نداشت، مجبور به شنیدن شد.

با حمایت مدیران کلیدی در ۲۱ تیرماه ۱۳۹۵ سنبل آبی بعنوان اولین تهدید پدافند غیرعامل زیستی استان مصوب شد. اون هم در اولین جلسه قرارگاه زیستی گیلان و این آغاز مبارزه بود.

ایده دوم: ما به چیزی نظیر قسم پزشکی یا قسم بقراط برای این مشارکت نیاز داشتیم. باید مسئولیت‌پذیر می‌بودیم، اول از همه آسیب نمی‌رسوندیم و باعث تشدید آسیب‌ها نمی‌شدیم، محکم و حقیقت‌گو.

آن‌چه که در عموم دیده می‌شد غرق در احساسات شدید و شورانگیز بود، بعضی اوقات نادرست و برخی اوقات کاملاً غلط. با برنامه‌ریزی برای کاهش اثرگذاری، ما باید این مسیر را می‌شکستیم، ما با ایجاد حس مشترک تونستیم حتی مدیرانی را که بصورت غیرمستقیم مسئولیت داشتند پای کار بیاوریم و پای کار نگه داریم.

این کار نفس‌گیر به همت ۳۶۳۰ نفر در ۲۰۸۶۸ نفر ساعت انجام شد یعنی ۲۶۰۸ روز کاری یا معادل حدود ۸ سال کاری یک کارگر، ۸۲۰۰ تن سنبل آبی خیس را در ۲۱ روز کاری مرداد ماه از ۱۱ هکتار تالاب خارج کردیم بله در دمای بالا و کنار تالاب.

چطور از یک بحران اتحاد بسازیم

ادامه از صفحه ۳۲

بیکاری و نبود خوراک، گرایش به گروه‌های تروریستی که حداقل دستمزد و خوراکی را تامین می‌کنند، بیش‌تر می‌شه.

جامعه‌شناسان ریشه فقر و تروریسم در افریقا را نابودی بسیاری از منابع آبی و کاهش فرصت شغلی و کسب و کار در جامعه روستایی بدلیل هجوم گسترده سنبل آبی می‌دانند. مهاجرت و آوارگی حدود یک میلیون نفر در کامرون که از راه ماهیگیری امرار معاش می‌کردند و کاهش جمعیت ماهیان نمونه دیگری از تصویر اهریمنی سنبل آبی است.

برای حل بحران و تقویت مشارکت، پس از شناخت مساله

• اثرگذاران و اثرپذیران کلیدی را شناسایی کنید

• اتحادی اخلاقی از نیروهای جامعه محلی، تشکله‌ها، دولتی‌ها و بخش خصوصی بوجود آورید

• با توجه به تمام پیچیدگی‌ها با مشارکت دانش محلی و جامعه علمی نسخه نهایی را تهیه کنید و همیشه آماده بروزرسانی باشید.

حالا یک تیم قدرتمند مشارکت‌پذیر آماده حرکت شده

ما با اتحاد، همدلی، دیگرپذیری و اعتقاد به هدف بودن مشارکت میتونیم از مرزهای فقر، ناامیدی و تخریب سرزمین گذر کنیم ... من ایمان دارم

موجود در پساب استفاده شده اما بحران فزاینده آب از یک سو، رشد شدت‌دار و سرطانی سنبل آبی، کاهش فرصت رشد سایر گیاهان و جانوران، جلوگیری از حضور پرندگان و بسیاری مسایل دیگر را باید در کنار هم دید تا یک نسخه معنادار تهیه بشه. امروز که با شما صحبت می‌کنم چالش سنبل آبی ادامه داره و در برخی از نقاط ایران بصورت گسترده آلودگی‌هایی را داریم و تالاب انزلی با دشواری روبروست ولی عینک هم‌چنان به همت دوستان مان پاکه.

من یک خوش‌بین سخت‌کوشم، معتقدم که همیشه می‌شه اصلاح کرد، همه همراهانم، همه ما اینو می‌خوایم. صادقانه باور دارم که اکنون زمان بیداری دوباره است و رویای تغییراتی که می‌تونیم به کمک سرمایه اجتماعی، اعتماد و اعتقاد به مشارکت انجام بدیم. ایمان دارم که با مشارکت هم می‌تونیم حتی از گروه‌های تروریستی گذر کنیم.

سنبل آبی با هدر دادن ۱۳ برابری آب نسبت به سطح آب‌های آزاد، ایجاد محدودیت در فعالیت‌های کشاورزی و سازگاری بسیار بالا، بتدریج با گسترش در مناطق مختلف آبی سبب فقر گسترده، مهاجرت و آوارگی کشاورزان، صیادان و ماهیگیران منطقه به شهرهای مجاور میشه که حاشیه‌نشینی را به دنبال داره. کم کم باافزایش فشار اقتصادی و اجتماعی ناشی از

سرمایه اجتماعی رهنمون کننده ما به اصالت وجودی و ماهیت اصیل فرهنگی واجتماعی مان

ادامه از صفحه ۱۰

فرهنگی صحبت می‌کنیم، باید توجه کنیم که سرفصل‌های مشترکی دارند.

سرمایه فرهنگی نسبت بسیار نزدیکی با سرمایه اجتماعی دارد و بسیار کمک‌کننده آن است، در جوامع مدرن علاج مشکلات جامعه بر دوش سرمایه اجتماعی گذاشته شده، سرمایه اجتماعی پایه هر جامعه را برای توسعه برعهده دارد. در جوامع ما پی سرمایه اجتماعی را فرهنگ می‌گوییم و جامعه ما یک جامعه با زیربنای فرهنگی حساب می‌شود و ستون‌های جامعه بر اساس آن تنظیم می‌شود و شکل می‌گیرد برخلاف جوامع سوسیالیستی که اقتصاد زیر بنا و رکن اصلی است.

سرمایه اجتماعی ضامن ثبات جامعه مدنی، نظم زندگی شهروندی و پیشرفت جامعه بشری است، به عوامل فرهنگی و اجتماعی متعددی وابسته و متکی است، در پی آن زیر واژه‌هایی کنار سرمایه اجتماعی بیرون می‌آیند که نیازمند فهمیدن و تعریف آن‌ها هم هستیم.

آقای ادوارد بارن تیلور فرهنگ را مجموعه درهم تنیده و پیچیده‌ای از باورها، اخلاقیات، دین، عرف، زبان، دانش و هنر و هر آن چیز دیگری که فرد بعنوان عضوی از جامعه آن را یاد می‌گیرد و آن را به کسان دیگر انتقال و آموزش می‌دهد، تعریف کرده که نشان

می‌دهد گستره علوم انسانی چقدر وسیع است و شامل چه چیزهایی می‌شود؛ باورها را در کنار صنایع و دانش داریم و این‌ها جنبه‌های متفاوتی دارند که در کنار هم شکل‌دهنده وضعیت اجتماعی، روابط و حتی مسایل اقتصادی و سیاسی جامعه می‌باشند.

یکی از زیرشاخه‌های بسیار مهم فرهنگ "هنر" است، خود هنر سبب نظم، سامان دادن و آرامش روحی و روانی جامعه می‌شود. جوامعی که هنر نقش پررنگ‌تری دارد، عموماً حتی از لحاظ اقتصادی برخوردار ترند و جوامعی‌اند که مشکلات معیشتی‌شان را پشت سر گذاشته‌اند و به توسعه‌ای رسیدند که هنر و خدمات و کالاهای فرهنگی - هنری در سبد خانواده قرار گرفته، جوامعی که دارای مشکلات اقتصادی و مالی هستند، فرهنگ و هنر و بویژه هنر کالای لوکس حساب می‌آید.

هنر مجموعه‌ای از آثار و فرآیندهاست که برای تاثیرگذاری روی حس، عواطف و هوش انسان‌ها برای انتقال یک مفهوم یا معنی یا نظر خاص مورد استفاده قرار می‌گیرد، هنرمند از ویژگی‌های متفاوتی استفاده می‌کند، هنرمندان افراد خیال‌پرور و رویاپرداز هستند و بیش‌تر از حس‌شان برای تولید اثر هنری الهام و سرچشمه می‌گیرند و آثار هنری چند وجهی و

ادامه در صفحه ۴۷

محرم و سرمایه اجتماعی

ادامه از صفحه ۲۹

جایگاه سبب می‌شود حس همراهی و هم‌دلی با گروه را در خودشان احساس کنند و اعتماد به نفس بگیرند که در این گردهمایی و همکاری بزرگ سهیم شده‌اند دیگر نکته‌ای که از این انسجام بزرگ می‌توان ذکر کرد این است که در این روزها هم‌فکری و دین‌داری موج می‌زند، جدا از هم فکری‌ها و عمل‌های متشابه‌ای که در میان ملت است حتی نوع پوشش‌ها هم بدون هیچ اجباری شبیه به هم می‌شود.

تعاملات اجتماعی بزرگ و پهناوری به این شکل یک ارزش و یک سرمایه محسوب می‌شوند که نقش پررنگی به سرمایه اجتماعی جامعه می‌دهد، به این نقطه مشترک می‌رسیم که ایام عزاداری محرم و صفر نقش بسیار مهمی در سرمایه اجتماعی ملت را دارد و چه خوب است که این تعاملات و سرمایه اجتماعی به نحو درست حفظ شود و این سنت عزاداری دیرینه به بهترین نحو صحیح و بدون آسیب برگزار شود.

بلندای این کم‌تر در جوامع مختلف دیده می‌شود. همین که کارشان را برای چند روز رها می‌کنند و به محل قدیمی‌شان در کنار سایر هم‌محلی‌ها و فامیل‌های دور و نزدیک می‌روند و به هم‌نشینی و صحبت با آن‌ها می‌پردازند تا عزاداری حسین را با هم بپا کنند خود نشان دیگری از یک نوع تعامل اجتماعی است.

همین که مردم در کنار آشنایان و سایرین با تعامل و همکاری و بدون این‌که به دنبال منافع شخصی باشند سعی در برپا کردن دسته‌های عزاداری و پخش نذری در میان مردمی که نمی‌شناسند، می‌کنند خود نشان از یک تعامل اجتماعی عمیق و بزرگ میان آحاد مردم در یک روستا، در یک شهر و در یک ملت است.

جدا از همه این‌ها احترام به یکدیگر و رعایت حقوق هم‌نوعان در این روزها بیش‌تر حس می‌شود و نوع دوستی و کمک بیش‌تر موج می‌زند، در این روزها خشونت و دعوا کم‌تر دیده می‌شود و مردم به جایگاه‌شان در این دو روز مهم سال کم‌تر از قبل اهمیت می‌دهند و به کودکان هم جایگاه ویژه‌ای می‌دهند به این نحو که برخی از آن‌ها در دسته‌های عزاداری به اندازه خودشان شرکت می‌کنند و یا در مسجد محل‌شان شربت پخش می‌کنند این

سرمایه اجتماعی موتور محرکه بهسازی محیط زیست

ادامه از صفحه ۴

می‌یابد و در نتیجه عملکرد گروه با هزینه کم و در زمان کم‌تر بهبود می‌یابد (شاه‌حسینی، ۱۳۸۲).

اجماع فزاینده در این حوزه حاکی از این است که سلطه فعلی این مفهوم بیش‌تر مدیون کار رابرت پاتنام می‌باشد که به‌صراحت بیان می‌دارد علاقه‌مندی خاص‌اش منافع خارجی و بهره‌های عمومی سرمایه اجتماعی است و موفقیت در غلبه بر معضلات عمل جمعی و فرصت‌طلبی را که در نهایت به ضرر خود افراد تمام می‌شود،

مفهوم جدیدی است. علاقه فراوانی به این مفهوم و تاثیراتش در حوزه زندگی فردی و جمعی و سیاست‌های حاکم بر زندگانی انسان در میان محققان جامعه‌شناسی و سایر رشته‌ها وجود دارد. این مفهوم اشاره به شبکه‌ها، هنجارها و اعتماد دارد که روابط در گروه را آسان‌تر می‌کند، در نتیجه گسترش روابط یک نوع سرمایه به وجود می‌آید که آن را تحت عنوان سرمایه اجتماعی تعریف می‌کنند. سرمایه اجتماعی عنصری مطلوب

این مفهوم اشاره به شبکه‌ها، هنجارها و اعتماد دارد که روابط در گروه را آسان‌تر می‌کند، در نتیجه گسترش روابط یک نوع سرمایه به وجود می‌آید که آن را تحت عنوان سرمایه اجتماعی تعریف می‌کنند.

به‌زمینه اجتماعی گسترده آن مربوط می‌داند، به‌گونه‌ای که همکاری داوطلبانه در جامعه‌ای که سرمایه اجتماعی عظیمی را در شکل هنجارهای عمل متقابل و شبکه‌های مشارکت مدنی به ارث برده، بهتر صورت می‌گیرد. پاتنام با تاکید بر روی هنجارهای مشارکت مدنی مطرح می‌کند که این منابع (شبکه‌ها، هنجارها و اعتماد) در جوامع مدنی خصلتی خود تقویت‌کننده دارند و باعث ارتقاء همکاری، مشارکت مدنی، اعتماد متقابل و رفاه اجتماعی می‌گردند ...

ادامه در صفحه ۳۷

برای انجام همکاری‌های درون گروهی است و هر چه میزان آن بالاتر باشد، دستیابی گروه به اهداف خود با هزینه کم‌تری انجام می‌گیرد. اگر در گروهی ویژگی‌هایی مانند اعتماد و هنجارهای مشوق مشارکت و سرمایه اجتماعی به اندازه کافی فراهم نباشد، هزینه‌های همکاری افزایش خواهد یافت و تحقق برنامه‌ها، پرهزینه و زمان‌بر خواهد بود. در مقابل، وجود سرمایه اجتماعی به میزان کافی و مناسب، سبب برقراری انسجام اجتماعی و اعتماد متقابل شده و هزینه‌های تعاملات و همکاری‌های گروهی کاهش

سرمایه اجتماعی موتور محرکه بهسازی محیط زیست

ادامه از صفحه ۳۶

محیط‌زیستی در سطح فردی با شکست مواجه شده‌است.

پاتنام معتقد است که جنبش‌های اجتماعی محیط‌زیستی و سرمایه اجتماعی ارتباط نزدیک باهم دارند، او اشاره می‌کند که توسعه سازمان محیط‌زیستی در میان پویاترین جنبش‌های اجتماعی بوده‌است و عضویت در سازمان‌های محیط‌زیستی افزایش چشم‌گیری داشته‌است، این رشد باور نکردنی یک آگاهی عمیق، اما نوآوارانه مستقیم را منعکس نمی‌کند. پاتنام با توجه به بررسی داده‌های اجتماعی آمریکا در سال‌های ۱۹۹۳ تا ۱۹۹۴ این احتمال را می‌دهد که سازمان‌های محیط‌زیستی تغییر اساسی در طرفداری از محیط‌زیست به وجود آورده‌اند. به‌طور کلی شبکه‌های اجتماعی منابع دیگری را مانند اعتماد، اطلاعات، هنجارها و ارزش‌های اجتماعی که تسهیل‌کننده طرفداری از محیط‌زیست است، ارائه می‌کند. نگرانی محیط‌زیستی به‌جریان اطلاعات بستگی دارد و اعتماد به منابع اطلاعاتی مختلف، یکی از شاخص‌های مهم آگاهی از رفتارهای مسئولانه محیط‌زیستی است. گروه‌های محیط‌زیستی، سازمان‌های دولتی، رسانه‌ها و برنامه‌های دانشگاهی ارائه‌دهنده اطلاعات درباره محیط‌زیست هستند و این اطلاعات اغلب مخاطبان مختلفی را هدف قرار می‌دهند. شهروندان

ادامه در صفحه ۳۸

و در جوامع غیرمدنی به‌خاطر نداشتن توان خودتقویتی باعث تقویت عهدشکنی، بی‌اعتمادی، بهره‌کشی، انزوا و رکود می‌شوند. پاتنام این خصلت خودتقویت‌کنندگی را ناشی از چرخه‌ای می‌داند که در منابع سرمایه اجتماعی وجود دارد. بدین ترتیب، سرمایه اجتماعی از نظر پاتنام به مجموعه‌ای از ارتباطات افقی و جوه گوناگون سازمان‌های اجتماعی نظیر اعتماد، هنجار و شبکه‌ها اطلاق می‌شود که با ایجاد و تسهیل امکانات هماهنگ، منافع متقابل و کارایی جامعه را افزایش می‌دهند (پاتنام، ۱۳۸۰) در نتیجه، پاتنام سرمایه اجتماعی را با سه مولفه (شبکه‌ها، هنجارها و اعتماد) به‌عنوان ویژگی سازمان اجتماعی تعریف می‌نماید.

مشکلات محیط‌زیستی ناشی از مشکلات عمل جمعی هستند. از این منظر، برای حفاظت از محیط‌زیست نیاز به اقدام جمعی است. در حالی که تئوری‌های محیط‌زیستی و دیدگاه سرمایه اجتماعی یک چارچوب نظری برای درک عمل جمعی فراهم می‌کنند، ویکیلد و همکاران تاکید می‌کنند که دو دیدگاه تمایل به ارتباط بین شرایط محلی محیط‌زیستی و زمینه اجتماعی محلی برای مشارکت مدنی دارند. علاوه بر این، پژوهش‌های دولتی برای بررسی پرسش‌های در رابطه با عوامل موثر بر رفتار

سرمایه اجتماعی موتور محرکه بهسازی محیط زیست

ادامه از صفحه ۳۷

فراهم می‌کند. همچنین، منابع سرمایه اجتماعی، تعامل افراد و گروه‌های مختلف را در شناسایی منافع محیط‌زیستی فراهم می‌کنند، هزینه‌های اقدامات جمعی را کاهش می‌دهد، همکاری متقابل سودمند و هماهنگ را تسهیل می‌کند و هنجارهای تجویز شده، فرد را وادار به چشم‌پوشی از منافع شخصی می‌کند و عمل وی را در جهت منافع جمعی قرار می‌دهد.

اگر به منبع ارایه‌دهنده اعتماد داشته باشند اطلاعات لازم را در مورد مسائل و رفتارهای مسئولانه محیط‌زیستی دریافت خواهند کرد. هنجار اجتماعی روابط متقابل به طور مستقیم در ارتباط با ماهیت کالاهای عمومی با کیفیت محیط‌زیستی است. یکی از علت‌های طرفداری از محیط‌زیست در میان مردم احساس تعهد نسبت به محیط‌زیست است.

با استفاده از روش پیمایشی در افراد ۱۵ تا ۲۹ سال نقاط شهری ایران که بر اساس آمار سال ۱۳۹۳ حدود ۱۰.۵ میلیون نفر است، حجم نمونه برابر با ۱۵۰۰۰ نفر در نظر گرفته شد.

در این نوشته عناصر نمونه آماری شامل افراد بالای ۱۵ تا ۲۹ سال ساکن در شهرهای نمونه (رشت، تهران، شیراز، بوشهر، سنج، مشهد، کرمانشاه، تبریز، ادامه در صفحه ۴۳

درک افراد از گروه‌شان زمینه اجتماعی را برای پرداختن به مشکلات ذاتی در کالاهای عمومی با کیفیت محیط زیستی فراهم می‌کند.

مازلو (۱۹۴۳) اشاره می‌کند که رفتارها تنها به وسیله انگیزه فرد تعیین نمی‌شود، بلکه عوامل بیولوژیکی، فرهنگی و موقعیتی نیز تعیین‌کننده هستند. با این وجود، استیل معتقد است که سرمایه اجتماعی، چارچوبی را برای درک وضعیت رفتار محیط‌زیستی،

عکاسان و سرمایه اجتماعی

ادامه از صفحه ۲۸

شهرت رسیده باشد؟

عکاسان با ثبت تصاویر به اشاعه فرهنگ‌های مناطق مختلف کمک بسیار زیادی می‌کنند. آن‌ها با انتقال این فرهنگ‌ها به جهانیان می‌گویند که فرهنگ‌ها، اخلاقیات، رفتارهای زیادی در جای جای این کره خاکی وجود دارد که اگر بخواهید می‌توانید تجربه‌شان کنید، می‌توانید از آن‌ها درس بگیرید، می‌توانید با آن‌ها زندگی کنید و حتی در بعضی مواقع می‌توانید شروع و کمک‌کننده باشید. گذاشتن یادگارها، این‌که گذشتگان ما چه کارهایی انجام دادند و چه سرمایه‌های اجتماعی داشتند، چه فرصت‌هایی داشتند و چه سرمایه‌های اجتماعی و فرصت‌هایی برای آیندگان‌شان گذاشته‌اند، چگونه قدم در راه استواری‌ها و پایداری برداشته‌اند با وجود عکاسان و یادگارهای آن‌ها قابل درک و لمس کردن است. پیوند دادن هنرها، در کدام منطقه چه رسم‌هایی داشتند و دارند، چگونگی پوشش افراد منطقه و مراسم ازدواج و مراسم مذهبی، از چه لوازم برای امور زندگی استفاده می‌کنند، چگونه از زندگی و لحظات زیبای آن لذت می‌برند.

همه نشان‌دهنده این موضوع است که عکاسان خود نیز سرمایه‌های اجتماعی هستند. بودند افرادی که با دیدن یک عکس مسیر زندگی خود را تغییر داده‌اند. عکاسان توسط عکس‌های خود و ثبت تصاویر و موقعیت‌ها و شرایط افراد موجب شده‌اند که آدم‌های زیادی به مسیر زندگی خود نگاه کنند و جای خالی سرمایه‌های اجتماعی را در زندگی خود پیدا کنند.

در گذشته عکاسان دوربین به دست برای ثبت وقایع و مکان‌های جدید و شناساندن آن به هم‌نوعان خود قدم برمی‌داشتند، اکنون عکاسان ما دوربین به دست می‌گیرند که بگویند هستند کسانی که هنوز سرمایه‌های اجتماعی را ثبت کنند و نشان می‌دهند.

هر روزه می‌توان تاثیر عکاسی در معرفی مناطق دور افتاده، زلزله و قحطی‌زده را دید، اینکه انسان‌هایی با دیدن این عکس‌ها به کمک شتافته‌اند، از جان خود گذشته‌اند تا به کمک انسان‌هایی بروند که به کمک آن‌ها نیاز دارند باز هم از نشانه‌های عکاسان به عنوان سرمایه‌های اجتماعی است. سرمایه اجتماعی گویی که در ذات عکاسان است.

بیچ چیزیش از آگاهی و صلح برای پایداری زمین مفید نیست

بحران دریاچه ارومیه از منظر سرمایه اجتماعی

ادامه از صفحه ۷۲

روحیه جمعی می‌شود و در سایه آن انسان‌ها در دو راهی‌های اجتماعی منافع ملی و جمعی را بر منافع فردی ترجیح می‌دهند و به دلیل اعتماد متقابل بین دولت و مردم، برنامه‌های توسعه‌ای دولت‌ها با مشارکت مردم موفق‌تر و موثرتر انجام می‌شود.

سرمایه اجتماعی، جامعه کوتاه‌مدت و بحران دریاچه ارومیه

زوال سرمایه اجتماعی در کشورمان بی-شبهت به اوضاع وخیم دریاچه ارومیه نیست. دیوارهای بلند خانه، سیم‌های خاردار یا نرده‌های تیز روی در و دیوار و پنجره ساختمان‌ها، نشان از خشک‌شدن نهال اعتماد و انسجام در جامعه است.

شدن نهال اعتماد و انسجام در جامعه است. مجموعه رفتارهای نابهنجار رانندگی، کاهش آستانه تحمل افراد از سوی همدیگر، افزایش نزاع‌ها و جرم‌ها، تعرض به حقوق شهروندی، تخریب فرهنگ کار جمعی، سودجویی فردی، فرهنگ مصرف بی‌رویه

این نتیجه رسیده که ظرفیت‌های موجود سرمایه اجتماعی نقش مهمی در این زمینه ایفا می‌کنند. برعکس، دخالت‌های دولت که این زیرساخت اجتماعی را نادیده می‌گیرد یا تضعیف می‌کند، ممکن است پیامدهای نامطلوبی داشته باشند.

پتانم در اول یکی از مقاله‌های خود این جمله را از دیوید هیوم نقل می‌کند: محصول تو امروز می‌رسد و محصول من فردا. پس به نفع هر دوی ماست که امروز من به تو کمک کنم و تو هم فردا به کمک من بشتابی. ولی من به تو لطفی نمی‌کنم و می‌دانم تو نیز چنین هستی... پس ... فصل‌ها می‌گذرد و ما بی‌بهره از اعتماد متقابل و امنیت، هر دو خرمن خود را از دست می‌دهیم و توضیح می‌دهد که دانشمندان علوم اجتماعی این همکاری نکردن انسان‌ها برای کسب منافع متقابل را با اتکا به مفهوم سرمایه اجتماعی تفسیر می‌کنند.

محمول تو امروز می‌رسد و محصول من فردا. پس به نفع هر دوی ماست که امروز من به تو کمک کنم و تو هم فردا به کمک من بشتابی. ولی من به تو لطفی نمی‌کنم و می‌دانم تو نیز چنین هستی... فصل‌ها می‌گذرد و ما بی‌بهره از اعتماد متقابل و امنیت، هر دو خرمن خود را از دست می‌دهیم

منابع انرژی و ... همگی نشان از تحلیل روحیه جمعی و عدم انسجام و اعتماد
ادامه در صفحه ۴۱

با توجه به آن، چه گفته شد، افزایش سرمایه اجتماعی به منزله افزایش حس مشارکت، اعتماد و انسجام اجتماعی، موجب تقویت

بحران دریاچه ارومیه از منظر سرمایه اجتماعی

ادامه از صفحه ۳۳

اجتماعی در جامعه ما دارد.

در رتبه‌بندی کشورها توسط موسسه غیردولتی لگاتوم در سال ۲۰۱۱، ایران در رتبه ۱۰۷ از ۱۱۰ کشور قرار گرفته و بر اساس پژوهش‌های مختلف داخلی نیز میزان سرمایه اجتماعی در ایران، پایین رو به متوسط اندازه‌گیری شده و با فرسایش سرمایه اجتماعی رو به رو هستیم.

تخریب سرمایه اجتماعی به عنوان آسیبی که زیر پوست اجتماع کنونی ما جریان دارد، به‌ویژه در عرصه‌هایی خود را بروز می‌دهد که در آن‌ها می‌بایست دولت و مردم یا مردم با همدیگر بر سر یک منفعت ملی یا جمعی به یک همدلی و انسجام و اعتماد متقابل برسند و به عبارت دیگر دولت برای اجرای طرح‌های ملی خود در حوزه‌های مختلف توسعه کشور نیازمند مشارکت و اعتماد مردم و انسجام اجتماعی است. در چنین شرایطی است که اگر سرمایه اجتماعی جامعه پایین باشد، این طرح‌ها با استقبال مردم روبرو نمی‌شوند و قطعاً طرح نجات دریاچه ارومیه نیز از این قاعده مستثنا نیست. بر این اساس به نظر می‌رسد استقبال نکردن مردم از دعوت مکرر دولت برای انصراف از دریافت یارانه نقدی در سال گذشته، از همین منظر (تخریب سرمایه اجتماعی) قابل تبیین است. بر اساس اخبار منتشر شده، حدود ۷۳ میلیون نفر یعنی

۹۶٪ از جمعیت کشور در سامانه یارانه نقدی مربوط به طرح هدف‌مندی یارانه‌ها ثبت نام کردند به عبارتی دیگر فقط ۴٪ جامعه به طرح دولت اعتماد داشته و حاضر به انصراف از دریافت یارانه شدند و اکثریت قریب به اتفاق مردم به واسطه فقدان سرمایه اجتماعی، حاضر نشدند در این دو راهی اجتماعی از منفعت فردی و کوتاه‌مدت خود در برابر منفعت جمعی و بلندمدت کل جامعه صرف نظر کنند.

به نظر می‌رسد شرایط بی‌اعتمادی که در آن هرکس به دنبال منافع خودش است، در کشورمان ریشه تاریخی دارد و گویا در طول حیات اجتماعی-سیاسی این کشور و در نتیجه ساخت قدرت عمودی و آمرانه به مرور وارد ناخودآگاه جمعی مردم شده‌است، به گونه‌ای که در عمیق‌ترین لایه‌های فرهنگ و ادبیات ما از جمله در ضرب‌المثل‌هایی نظیر "گلیم خود را از آب بیرون کشیدن"، "چسبیدن به کلاه خود"، "آهسته رفتن و آهسته آمدن"، "دیگی که برای من نجوشد، سر سگ توش بجوشد" رسوخ کرده، اما نباید از تاثیر اوضاع اجتماعی-سیاسی-اقتصادی امروز بر تشدید این شرایط بی‌اعتمادی غافل شد. در بحث اعتماد مردم به دولت، شاید نظریه "جامعه کوتاه‌مدت" کاتوزیان نیز بتواند تائیدی بر سابقه تاریخی بی‌اعتمادی در ایران باشد. وی

ادامه در صفحه ۴۲

بحران دریاچه ارومیه از منظر سرمایه اجتماعی

ادامه از صفحه ۴۱

جامعه ایران را با جامعه اروپا مقایسه می‌کند و آن را برخلاف جامعه بلندمدت اروپا، جامعه‌ای کوتاه‌مدت معرفی می‌کند، یعنی جامعه‌ای که در آن چشم‌انداز بلندمدتی در زندگی اجتماعی و فردی وجود ندارد و تمام مناسبات و برنامه‌ریزی‌ها بر اساس کوتاه-مدت بودن جامعه شکل می‌گیرد.

نظریه جامعه کوتاه‌مدت بر این باور استوار است که قدرت و اقتدار حکومت‌های ایرانی در طول تاریخ پایه در حقوق و قانون نداشته‌است و حکومت و جامعه عملاً مستقل از هم بوده‌اند. در تاریخ گذشته ایران، همواره بخشی بزرگ از اراضی کشور مستقیماً در مالکیت حکومت بوده و بخشی دیگر نیز توسط حکومت به افراد واگذار می‌شده‌است. در نتیجه، حکومت وقت هر لحظه که اراده می‌کرده، می‌توانسته املاک یک زمین‌دار را مصادره یا به شخصی دیگر واگذار کند.

طرح نجات دریاچه ارومیه که از سوی دولت در حال پیگیری است، به‌عنوان یک برنامه ملی قطعاً نیازمند مشارکت و همراهی مردم اعم از کشاورزان و جوامع محلی ذی‌ربط است، اما پرسش اینجاست که آیا سرمایه اجتماعی، همان سرنوشتی را که سال ۹۳ برای طرح دولت در انصراف مردم از دریافت یارانه‌ها رقم زد، برای طرح نجات دریاچه ارومیه رقم خواهد شد؟ آیا

کشاورزان حوضه آبریز دریاچه ارومیه حاضر خواهند بود از منافع خود به نفع حفظ دریاچه ارومیه چشم‌پوشی کنند؟ جایگاه و نقش سرمایه اجتماعی در ایجاد یا حل بحران دریاچه ارومیه چگونه است؟ کمیت و کیفیت رابطه مردم با همدیگر به‌طور خاص در استان‌های هم‌جوار دریاچه ارومیه از منظر اعتماد، انسجام و مشارکت اجتماعی چه نقشی در ایجاد این بحران داشته یا در حل این بحران در آینده خواهد داشت؟ آیا اشکال و نظام‌های سنتی سرمایه اجتماعی در بین این مردم می‌تواند به حل این معضل محیط‌زیستی کمک کند؟ آیا دولت این زیرساخت‌های اجتماعی-فرهنگی را مورد توجه و تقویت قرار داده یا اینکه برعکس، آن را تضعیف کرده است؟ سرمایه اجتماعی در تاریخ، فرهنگ و ادبیات آذربایجان چه جایگاهی دارد و هم اکنون از چه سطحی برخوردار است و چگونه و با اتکا به کدام ظرفیت‌های فرهنگی-اجتماعی می‌توان دریاچه ارومیه را به یک دغدغه عمومی در آذربایجان تبدیل کرد؟

واقعیت این است که مشارکت مردم و همدلی مردم با دولت در یک طرح دولتی چیزی نیست که فقط باید از مردم انتظار داشت، بلکه دولت نیز باید قدم‌هایی را در جهت حفظ زمینه‌های این مشارکت یعنی سرمایه اجتماعی در جامعه بر دارد. در کنار

ادامه در صفحه ۴۷

سرمایه اجتماعی موتور محرکه بهسازی محیط زیست

ادامه از صفحه ۳۸

شده است. ابتدا پرسشگران آموزشی دیدند، سپس، در بهار سال ۱۳۹۴ با مراجعه به جامعه آماری و انتخاب تصادفی منظم واحدهای نمونه به واسطه تکمیل پرسشنامه، داده‌ها و اطلاعات لازم را جمع‌آوری نموده- اند. برای انجام تجزیه و تحلیل و به‌کارگیری روش‌های آماری ابتدا داده‌ها در نرم‌افزار آماری (SPSS) پردازش گردید، سپس تحلیل داده‌ها متناسب با سطح سنجش متغیرها انجام گرفت. در ابتدا مفاهیم اصلی و مهم تحقیق به شرح زیر تعریف می‌شود:

۱- رفتارهای محیط زیستی: از نظر مفهومی، مجموعه‌ای از کنش‌های افراد جامعه نسبت به محیط‌زیست است که در یک طیف وسیع از احساسات، تمایلات و آمادگی‌های خاص برای رفتار نسبت به محیط‌زیست را شامل می‌شود. برای سنجش رفتارهای محیط- زیستی از پاسخ‌گو خواسته شده که رفتار خود را در مورد ۲۹ گویه مولفه‌های رفتار محیط‌زیستی (مصرف گاز، مصرف برق، مصرف آب، استفاده از تولیدات محلی، حفاظت از منابع محیط‌زیستی و استفاده از وسایل بازیافتی) ابراز نمایند. این گویه‌ها با مقیاس ۵ گزینه‌ای سنجیده شده‌اند.

۲- سرمایه اجتماعی: از نظر مفهومی، وجوه گوناگون سازمان اجتماعی نظیر اعتماد، هنجارهای جمعی و شبکه‌های انسانی را در برمی‌گیرد که با تسهیل اقدامات هماهنگ،

گران، زاهدان، اراک و بندرعباس) است. با توجه به این‌که بین افراد ساکن در شهرها تفاوت زیادی وجود دارد، از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای استفاده شده است. در این روش، عناصر نمونه در سه مرحله انتخاب شدند. ابتدا از میان شهرها (خوشه‌ها) با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی ساده سه شهر انتخاب شده است.

سپس، در هر شهر از محلات (خوشه‌ها) چند محله به صورت کاملاً تصادفی انتخاب شدند. نیز، از هر محله متناسب با تعداد بلوک‌های آن محله، نمونه‌ها به صورت کاملاً تصادفی از بین خانوارهای هر محله انتخاب گردیدند. ابزار تحقیق، پرسشنامه بوده است و پایایی سوالات آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ارزیابی شده که مقدار محاسبه شده برای متغیر وابسته رفتارهای محیط‌زیستی (۸۴۵/۰ = ضریب آلفای کرونباخ) و برای متغیرهای مستقل، شبکه‌های اجتماعی (۷۱۹/۰ = ضریب آلفای کرونباخ)، هنجارهای اجتماعی (۷۹۰/۰ = ضریب آلفای کرونباخ) و اعتماد اجتماعی (۹۳۲/۰ = ضریب آلفای کرونباخ) است که تاییدکننده قابلیت اعتماد یا پایایی ابزار سنجش می‌باشد. اعتبار سوالات نیز از طریق اعتبار صوری مورد تایید قرار گرفته است. برای جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات لازم در این تحقیق از روش میدانی استفاده

ادامه در صفحه ۴۴

سرمایه اجتماعی موتور محرکه بهسازی محیط زیست

ادامه از صفحه ۴۳

نهادهای رسمی مانند سازمان‌های داوطلبانه و نظایر آن مرتبط می‌کند. برای سنجش شبکه‌های رسمی از اطلاعاتی درباره شبکه‌های مبتنی بر نهادها و گروه‌ها از راه سوالاتی درباره عضویت فرد یا فعالیت وی در گروه‌های تشکیل‌یافته رسمی استفاده شده‌است. همچنین، شبکه‌های غیررسمی شامل پیوندها و روابطی است که افراد جامعه را به نهادهای غیررسمی مانند خانواده، خویشاوندان و ... برای شرکت در فعالیت‌های جمعی مرتبط می‌نماید. برای سنجش شبکه‌های غیررسمی افراد از دو شاخص میزان شرکت فرد در فعالیت‌های جمعی و وسعت شبکه دوستان و همسایگان استفاده شده‌است.

۲-۲- هنجارهای جمعی:

هنگامی بوجود می‌آیند که یک عمل، تجلیات بیرونی مشابهی برای تعداد دیگری از افراد دارد. هنجارها از راه سرمشق شدن (از جمله آموزش مدنی) و نیز از راه مجازات‌ها در افراد جامعه نهادینه می‌شوند و کنش‌های جمعی و همکاری افراد جامعه را با هم تسهیل می‌کنند.

هنجارهای اجتماعی در دو بعد فردی و

موجب بهبود کارایی جامعه می‌شوند. فوکویاما بر این باور است که یکی از کاستی‌های سرمایه اجتماعی فقدان اتفاق نظر در سنجش و اندازه‌گیری آن است (تاجبخش، ۱۳۸۴). با توجه به تعریف پاتنام از سرمایه اجتماعی، برای سنجش و اندازه‌گیری سازه سرمایه اجتماعی از سه مولفه (شبکه‌های اجتماعی، هنجارهای اجتماعی و اعتماد اجتماعی) برای عملیاتی

کردن این سازه استفاده شده‌است.

۲-۱- شبکه‌های اجتماعی: شامل مجموعه‌ای از افراد است که روابط و تعاملات بین آن‌ها صورت می‌گیرد (فوکویاما، ۱۳۷۹). پاتنام شبکه‌های اجتماعی را با دو نوع شبکه‌های رسمی و غیررسمی ارتباطات و مبادلات بین افراد شناخته می‌شود (پاتنام، ۱۳۸۰: ۲۹۶). شبکه‌های رسمی شامل آن دسته از روابط و پیوندهایی است که افراد را به موسسات و

ادامه در صفحه ۴۵

سرمایه اجتماعی موتور محرکه بهسازی محیط زیست

ادامه از صفحه ۴۴

جمعی در نظر گرفته شده و برای شاخص سازی هنجارهای اجتماعی از سوالاتی در مورد ارزش های فردی و ارزش های جمعی استفاده شد.

۲-۳- اعتماد اجتماعی؛ عبارت است از تمایل فرد به قبول ریسک در رفتار با دیگران به گونه ای که این تمایل ناشی از یک حسن اطمینان باشد، به عبارت دیگر اعتماد، انتظارات مناسب در مورد کنش دیگران است که ارتباط بین انتظارات از کنش دیگران چه در سطح فردی (انتظار از کنش یک فرد) و چه در سطح کلان (انتظار از کنش سازمان ها و دولت) و انجام کنش تصمیم گرفته شده است (ازکیا و غفاری، ۱۳۸۳) اعتماد در سه شاخص اعتماد به بستگان و خویشاوندان (اعتماد بین شخصی)، اعتماد به غریبه ها (اعتماد تعمیم یافته) و اعتماد به نهادهای رسمی کشور (اعتماد نهادی) با معرف های مربوط به هر شاخص تعریف شده است.

نتایج تحقیق حاضر نشان می دهد که با وجود شرایط نامناسب و امکانات محدود محیط زیستی، رفتارهای محیط زیستی افراد مورد مطالعه بیش از ۷۸٪ مسئولانه گزارش شده است. در مورد سرمایه اجتماعی، نتایج حاکی از این است که تنها ۹/۸٪ از افراد مورد مطالعه در حد زیاد و خیلی زیاد دارای سرمایه اجتماعی اند.

در مورد تاثیر سرمایه اجتماعی بر رفتارهای محیط زیستی یافته ها حاکی از این بودند که بین سرمایه اجتماعی و رفتارهای محیط زیستی رابطه مثبت و مستقیمی وجود دارد. یعنی با افزایش سرمایه اجتماعی، رفتارهای مسئولانه محیط زیستی نیز افزایش می یابد. علاوه بر این، از بین مولفه های سرمایه اجتماعی، هنجارهای اجتماعی بیشترین رابطه را با رفتار محیط زیستی و شبکه های اجتماعی کمترین رابطه را با رفتارهای محیط زیستی داشت. نیز، بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و مولفه های رفتارهای محیط زیستی نشان می دهد که سرمایه اجتماعی با استفاده از تولیدات محلی بیشترین و سرمایه اجتماعی با مصرف برق کمترین رابطه را داشت.

نتایج نشان داد که رفتار محیط زیستی بستگی به هنجار اجتماعی دارد، یعنی با افزایش هنجارهای اجتماعی، رفتارها نسبت به محیط زیست مسئولانه است. هنجارهای اجتماعی با شکل دادن به تصورات اخلاق مدارانه از رفتارهای مسئولانه محیط زیستی، می تواند یک راه حل برای کاهش مشکلات محیط زیستی باشد. به ویژه، هنجارهای اجتماعی برای انتقال یک مفهوم کلی رفتار مسئولانه محیط زیستی برای ایجاد شرایط مناسب زندگی در طبیعت، با طبیعت و برای طبیعت کارآمد است. هنجارهای

ادامه در صفحه ۴۸

حفظ منابع طبیعی و ارزش مشارکت در بقای آن

محمدمهدی غمگسار

برای حل این مشکلات نقش دولت به عنوان برنامه‌ریز و حمایت‌کننده طرح‌های منابع طبیعی مهم می‌باشد.

اما واضح است که اجرای آن‌ها نیازمند اعتماد مردم بومی و در نتیجه حمایت و مشارکت آن‌ها است.

با توجه به نقش و اهمیت سرمایه اجتماعی و آگاهی مردم در مورد آثار محیطی فعالیت‌های بشر در مقابله با مشکلات محیط‌زیستی، موضوع کیفیت محیط‌زیست مطرح می‌شود که به‌طور گسترده منبعی برای دستیابی و حفظ تعادل محیط‌زیست انسان‌هاست. کیفیت محیط‌زیست به‌طور منظم در رابطه با رفاه مردم می‌باشد اما عاملی که اغلب نادیده گرفته می‌شود

منابع طبیعی هر جامعه، یکی از ثروت‌های آن جامعه است که تنها به نسل حاضر تعلق نداشته بلکه میراثی متعلق به آیندگان نیز هست و توسعه پایدار نیز بر پایه آن بنا شده‌است. به همین دلیل حفاظت، احیا و بهره‌برداری صحیح از این منابع وظایف مشترک نهادهای بین‌المللی، دولت‌ها، سازمان‌های غیردولتی، تشکلهای محلی و مردمی یک جامعه است و وقتی در جامعه‌ای تشکلهای مردمی و محلی زنده باشند و مشغول به فعالیتی آگاهانه، این خود نشان از میزان بالای سرمایه اجتماعی در جامعه دارد. سرعت تخریب با اقداماتی که در زمینه حفظ، احیا، توسعه و بهره‌برداری از منابع طبیعی انجام می‌شود، قابل مقایسه نیست.

هنر در سرمایه اجتماعی

ادامه از صفحه ۱۵

تاثیرگذاری آن نقش به‌سزایی در روح آدمی دارد. این گونه نگاه به طراحی و محیط اطراف سبب افزایش هر آنچه که می‌تواند.

در طراحی‌های معماری و بطور کلی هنری، خواست اجتماع مانع کار نیست بلکه برای حفظ سرمایه اجتماعی به این درخواست‌ها به دیده سرمایه‌های اجتماعی ما باشد، باعث برهم خوردن نظم محیط و جهان نخواهد شد.

در طراحی‌های معماری و بطور کلی هنری، خواست اجتماع مانع کار نیست بلکه برای حفظ سرمایه اجتماعی به این درخواست‌ها به دیده طبیعی نگاه می‌شود و مسیر هنری را جهت می‌بخشد و این پیوند هنر در زندگی انسان می‌تواند ابعاد مختلفی از سرمایه اجتماعی را به تصویر کشد و خلق نماید.

بحران دریاچه ارومیه از منظر سرمایه اجتماعی

ادامه از صفحه ۴۶

اجتماعی بیش‌تری همراه شود. دولت می-تواند با اتخاذ سیاست-های اجتماعی-فرهنگی درست و منطقی در این استان‌ها و ضمن پرهیز از نگاه امنیتی به موضوع دریاچه ارومیه، نسبت به تقویت انجمن‌های داوطلبانه، اتحادیه‌ها و گروه‌هایی که معمولاً خصلتی محلی و غیردولتی دارند و هدف‌شان مشارکت و درگیر ساختن مردم در فرآیندهای اجتماعی است، اقدام نماید تا همدلی، اعتماد و انسجام و مشارکت اجتماعی در مردم نسبت به طرح دولت در احیای دریاچه ارومیه ایجاد شود.

تامین نیازهای اقتصادی-معیشتی کشاورزان، تامین خواسته‌ها و مطالبات فرهنگی-مدنی نخبگان و تقویت سازمان‌های مدنی غیردولتی و استفاده از ظرفیت‌های فرهنگی-هنری موجود در استان‌های حاشیه دریاچه ارومیه می‌تواند به افزایش اعتماد و انسجام اجتماعی و در نهایت مشارکت نخبگان و ذی‌نفوذان اجتماعی-فرهنگی منطقه بیانجامد تا در سایه آن طرح‌ها و سیاست‌های دولت در مدیریت و نجات دریاچه ارومیه با اقبال و پذیرش مردمی و

سرمایه اجتماعی رهنمون‌کننده ما به اصالت و جودی و ماهیت اصیل فرهنگی و اجتماعی مان

ادامه از صفحه ۴۶

ایران کشوری است که قومیت‌های متفاوتی دارد که هرکدام خرده فرهنگ‌های متفاوتی را دارند و در کنار هم یک فرهنگ اصیل ایرانی داریم که بیش‌تر مردم جامعه به آن معتقدند و به آن باور دارند و این فرهنگ کلی ما است که ما را در کنار هم نگاه می‌دارد و هویت جمعی ما را شکل می‌دهد. فرهنگ دارای ۷ جزء اصلی هنجارها، نمادها، نقش‌ها، بینش‌ها، ارزش‌ها، علوم و فنون و ساختارها است؛ هنجارها شکل‌دهنده نظم جوامع، خط‌کش و معیار آن هستند که شامل اخلاقیات، سنت‌ها می‌شوند بویژه در جوامع شرقی هنجارهای اجتماعی بسیار مهم است، ادامه در صفحه ۴۸

منشوری‌اند یعنی هیچ‌گاه با دیدن یک اثر هنری نمی‌توان با قطعیت درباره‌اش قضاوت کرد یعنی وقتی افراد یک فیلم، یک عکس، یک نقاشی را می‌بینند، برداشت‌های متفاوتی دارند و این همان چند وجهی و منشوری بودن است و همین امر باعث می‌شود که هنرمند اسب خیالش را در یک دشت وسیع می‌تازاند. هنر بعنوان یکی از زیرشاخه‌های یک رکن بزرگ‌تر بنام فرهنگ است و فرهنگ به شدت برای جامعه بشری مهم است زیرا که فرهنگ عامل هویت، تقویت و نگه داشتن مردم در کنار هم است.

سرمایه اجتماعی رهنمون کننده ما به اصالت وجودی و ماهیت اصیل فرهنگی و اجتماعی مان

ادامه از صفحه ۴۷

سنت‌های حسنه‌ای هست که در جوامع مدرن و امروزی کم‌تر دیده می‌شود مانند صله رحم، اطعام، یاور و ... مثلا در برخی جوامع محلی، مردم برای روز خاص یا عروسی یکی از اهالی خودشان را از جاهای دور و نزدیک برسانند و لباس محلی و بومی‌شان را بپوشند و یا اگر نتوانند ببینند تمام سعی‌شان را در یاری‌رساندن به مراسم انجام می‌دهند.

نمادهای فرهنگی، مذهبی و اجتماعی نیز در جوامع شرقی بسیار پر کاربرد است، مثلا در ماه محرم و صفر، نمادهای مذهبی بیش‌تر دیده می‌شود، برخی از پارچه‌ها، علم و کتله‌ها و تصاویر بسیار کارکرد دارند و این نمادها نظم‌دهنده هستند و هم سبب می‌شود که زیر دسته یک چتر جمع و هم‌نوا شویم و برای یک هدف مشترک همکاری و تعامل داشته باشیم.

نقش‌ها هم چگونگی ارتباط فرد و جامعه را سامان می‌دهند. نقش من بعنوان فردی از جامعه در کنار شما بعنوان یک دوست، در کلاس درس بعنوان دانشجو یا استاد، در خانواده بعنوان فرزند، پدر یا دایی یا عمو ... برای اجتماع فردی هستم که قرار است گوشه‌ای از کار اجتماع و موتور آن را به حرکت در بیاورد.

بینش‌ها ایدئولوژی یک جامعه هستند که

بیش‌ترین تاثیر را روی جامعه و فرهنگ آن بر جای می‌گذارد و بینش‌ها هستند که سیاست‌های کلان هر اجتماعی را می‌سازند. ارزش‌ها، بایدها و نبایدها است.

علوم و فنون با ورود به جامعه، نحوه زیست را تغییر می‌دهد، موضوع کشت و کار مثلا در گذشته متفاوت بوده، تعداد محدودی گاو نر و اسب در یک روستا بود و باید آن را به صورت مشارکتی استفاده و همه روستاها که جوانان برومند و قوی نداشتند که زمین را کشت کند بلکه بصورت جمعی همکاری و همیاری می‌کردند، این سنت، یاورگیری بود که با ماشینی شدن جامعه، کمرنگ‌تر شده.

ساختارها نمایانگر فعالیت و ارتباط مستقیم ما و نقشی است که در جامعه برعهده داریم، چه حقوقی را در برابر جامعه داریم و چه تکالیفی را باید در برابر جامعه، سازمان‌ها نهادهای اجتماعی مثل تشکله‌ها و گروه‌های خیرخواهانه برعهده داشته باشیم. ساختارها تعیین‌کننده نقش ما بین افراد، گروه‌ها، دسته‌ها و نهادها هستند.

چه نکاتی بهتر است برای عکاسان مورد

توجه قرار بگیرد؟

در نشست "سرمایه اجتماعی، راهی به سوی توسعه پایدار" نیز در این حوزه زیاد گفتگو شد، کاتالوگی را در جلسه توزیع کردین

ادامه در صفحه ۴۹

سرمایه اجتماعی رهنمون کننده ما به اصالت وجودی و

ماهیت اصیل فرهنگی واجتماعی مان

ادامه از صفحه ۴۸

بشردوستانه باشد.

نکته دیگری که خیلی دوست دارم در آثار عکاسان بینم نشان دادن نمایش‌های آیینی و بازی‌های قدیمی و بومی - محلی است که متأسفانه با وجود بازی‌های مدرن مانند فوتبال کم‌رنگ شده‌اند، مثل هفت‌سنگ، لی‌لی، یک قول دو قول، رابر چره، پرده‌خوانی، تعزیه، عروس گولیه، نوروز نوخوان، عروس باران و

دوستان می‌توانند از رسوم کشاورزان، آیین پیش از کشت، حین کشت، پس از برداشت، یاورگیری و هنرهای روستایی و صنایع دستی مثل فرش بافی، سفالگری، خیاطی و ...، شاهنامه‌خوانی، داستان‌خوانی و شعرخوانی برای موضوع سرمایه اجتماعی عکاسی کنند.

قهوه‌خانه‌ها و پرده‌خوانی‌ها، نقالی‌ها و اتفاقات فرهنگی‌شان بستر خوبی برای عکاسی است.

نقش دو سالانه ملی عکس سرمایه

اجتماعی را در توجه پیش‌تر به سرمایه

اجتماعی ظهور آریایی می‌کنید؟

در نشست گذشته نیز من عرض کردم این که یک سمن به این پختگی، فهمیت و درک می‌رسد که اگر می‌خواهیم در جامعه توسعه و اتفاق‌های مثبتی بیفتد باید روی ارزش‌ها، هنجارها، آیین‌های کم‌رنگ‌شده تأکید

ادامه در صفحه ۵۰

که در آن به هشت عنصر سرمایه اجتماعی شامل مشارکت در اجتماع محلی، کنش‌گرایی در یک موقعیت اجتماعی، احساس اعتماد و امنیت، پیوندهای همسایگی، پیوندهای دوستی و خانوادگی، ظرفیت پذیرش تفاوت‌ها، بها دادن به زندگی و پیوندهای کاری و اشتغالی اشاره شده اما من علاقه بسیار شدیدی به سرمایه فرهنگی دارم اجازه بدین از آن منظر بهش بنگریم.

آیین‌ها، سنت‌ها، عادات و فرهنگ سرمایه اجتماعی ما هستند، بازی‌های بومی و محلی، کمک به همسایگان، خانواده و بیگانگان برای منافع بشردوستانه یعنی اگر کسی برنامه تهیه خوراک برای نیازمندان دارد، مشارکت کنیم، این همدلی می‌تواند موضوع خوبی برای عکس باشد.

به تصویر کشیدن فعالیت‌های خیرخواهانه، بدون چشم داشت و داوطلبانه که تشکل‌ها یا هر گروه انجام می‌دهند مانند نهال‌کاری، پاکسازی جمعی و مشارکتی، یا فراهم آوردن زمینه‌ای برای نقاشی گروهی نوجوانان یا کودکان شهرمان، بچه‌های سرطانی، بچه‌های اوتیسم، سندروم داون از مصادیق کم‌تر عکاسی‌شده سرمایه اجتماعی است، مکان‌های ورزشی، مساجد، کلیساها و ... نیز می‌تواند محل وقوع فعالیت‌های

سرمایه اجتماعی رهنمون کننده ما به اصالت وجودی و

ماهیت اصیل فرهنگی واجتماعی مان

ادامه از صفحه ۴۹

کنیم، شما با هوشمندی دیدین که اگر سرمایه اجتماعی را در جامعه گسترش و تقویت کنیم، چسب بین این قطعات اجتماع محکم تر می شود؛ این نخ تسبیح اگر خدای نکرده پاره بشود اجتماع ما مثل دانه های تسبیح رها و گم می شن، دور می شن و آدم ها به جزیره های جدا از هم بدل بشوند و این اصلا اتفاق خوبی نیست.

اتفاق خوبی بود که سرمایه اجتماعی بعنوان مسابقه ملی عکاسی در نظر گرفته شد که حتی شاید در دانشگاه های ما کم تر درباره اش صحبت می شود، اگر بتوانیم مشارکت اجتماعی، سرمایه فرهنگی و سرمایه اجتماعی را افزایش بدیم، به یقین می توانیم از بسیاری از خلاف هایی که هر روزه بصورت صعودی رشد می کند مانند خشونت، افسردگی، رشد طلاق، بالا رفتن سن ازدواج، از هم بیگانه شدن افراد اجتماع و ... جلوگیری کنیم.

اگر عکاسان در پاسخ به دو سالانه عکس سرمایه اجتماعی زحمت بکشند و مصادیق کم تر دیده شده، کنکاش و جستجوی بیش تری بکنند و درگیر شکل و ظاهر مسابقه نشوند و به عمق مطلب و لایه های زیرین سرمایه اجتماعی بروند به یقین در بحث هنجارها، عادات، عرف سنن و ... که بعد از چند دوره وقتی گلچینی از عکس های

برگزیده دوره ها را کنار هم می گذارید، یک سپهر گسترده ای از مصادیق مختلف مشارکت، همدلی و هر آن چیزی که در ذیل سرمایه اجتماعی می گذرد، خواهید داشت و بعد از چند سال آلبوم نفیسی از سرمایه های اجتماعی از جای جای کشور عزیزمان و از فرهنگ های مختلف خواهید داشت.

ما تمام تلاش مان را در آگاهی بخشی داریم و این که چقدر می توانیم موفق باشیم امیدواری به کیفیت کار و دست های دیگری است که دست ما را می گیرند و کمک می کنند، هر چه متنوع تر و با کمک افراد بیش تری حضور داشته باشند، دو سالانه ملی عکس سرمایه اجتماعی به رسالت و مأموریت واقعی که دبیرخانه تدوین کرده، نزدیک تر می شود.

میزان موفقیت جشنواره را تا چه اندازه

می دانید؟

موفقیت های کمی و کیفی را دبیرخانه باید بررسی و اعلام کند که مطمئن شویم برای موفقیت بیش تر جشنواره، همانطور که خدمت آقای میرزائی پیشنهاد دادم، همایش و ارایه مقالات درباره سرمایه اجتماعی را نیز داشته باشیم تا بجز عکاسان و هنرمندان، دانشگاهیان بویژه رشته های جامعه شناسی، روان شناسی اجتماعی و ...

ادامه در صفحه ۵۲

سرمایه اجتماعی موتور محرکه بهسازی محیط زیست

ادامه ۱) صفحه ۴۵

فردی در کشور بیشترین رابطه را با رفتارهای محیط‌زیستی دارد. نتیجه تحقیق صالحی و امام‌قلی در شهرستان سنج (۱۳۹۱) تا حدودی نتیجه یافته کنونی را تایید می‌کند و نتیجه تحقیق خوش‌فر و همکاران (۱۳۸۸) نشان داد، اعتماد نهادی بیشترین رابطه را با رفتار محیط‌زیستی در شمال ایران دارد و نسبت به دیگر متغیرها پیش‌بینی‌کننده قوی‌تری است.

اجتماعی می‌تواند یک سری رفتارهای عقلانی را (شامل احساس وظیفه نسبت به محیط‌زیست یا احترام برای محیط‌زیست و...) به فرد تحمیل کند. اعتماد اجتماعی در کانال اطلاعات، نقش مهمی در رفتارهای محیط‌زیستی دارد. اعتماد به سازمان‌های ارایه دهنده اطلاعات باعث آگاهی از مساله محیط‌زیستی و درک درست سیاست‌های

علمی و عمومی محیط‌زیستی می‌شود و یکی از پیش نیازهای مشارکت در سیاست‌ها و برنامه‌های محیط‌زیستی است. شبکه‌های اجتماعی توسط

با توجه به بررسی انجام شده و نتایج به‌دست آمده، برای ترویج و توسعه رفتارهای مسئولانه محیط‌زیستی، در راستای محافظت از منابع طبیعی و محیط‌زیست، پیشنهاد می‌شود که به سرمایه اجتماعی موجود در کشور بخصوص در کلانشهرها توجه بیشتری شود و فعالیت‌ها و طرح‌ها به گونه‌ای برنامه‌ریزی شود که به سرمایه اجتماعی توجه ویژه‌ای صورت گیرد. بدین

ادامه ۱) صفحه ۵۲

الگوی تعامل اجتماعی شکل می‌گیرد. شبکه‌های اجتماعی نقش اصلی را در شکل سرمایه اجتماعی به‌عنوان منابع و مکانیسم ایجاد و تبادل هماهنگی و همکاری افراد، بازی می‌کنند. به‌طور کلی، منابع سرمایه اجتماعی، تعامل افراد و گروه‌های مختلف را در شناسایی رفتارهای مسئولانه محیط‌زیستی تسهیل می‌کند.

نتیجه رگرسیون چند متغیره نشان می‌دهد که از میان ابعاد سرمایه اجتماعی، هنجارهای

سرمایه اجتماعی رهنمون کننده ما به اصالت و جودی و ماهیت اصیل فرهنگی واجتماعی مان

ادامه از صفحه ۴۷

برای اثربخشی بیش تر به کمک بیايند تا در آینده‌ای نزدیک سند روشنی از سرمایه اجتماعی برای نسل آینده باشد.

نکته مهم دیگر، آثار باید در گالری‌های مختلف کشور دیده شود و نشر مکتوبات درباره جشنواره افزایش پیدا کنه تا آگاهی درباره سرمایه اجتماعی افزایش پیدا کند.

برای همه دوستان در دبیرخانه آرزوی موفقیت می‌کنم و خیلی هم خوشحالم که باهاتون همکاری می‌کنم.

ما نیز از همراهی شما سپاسگزاریم.

هر دست و فکری که بپيوند، مایه فرسندی و دلگرمی دبیرخانه است.

سرمایه اجتماعی موتور محرکه بهسازی محیط زیست

ادامه از صفحه ۳۶

شکل که بخشی از اهداف از اجرای این طرح‌ها مختص به بالا بردن سرمایه اجتماعی باشد که نه تنها در زمینه رفتارهای مناسب محیط‌زیستی پیشرفت حاصل می‌شود، بلکه در زمینه‌های دیگر شاهد کاهش مسائل و مشکلات موجود در این شهرها و بطور کل کشور نیز خواهیم بود. ضرورت ایجاد بسترها و زمینه‌های مناسب برای افزایش سرمایه اجتماعی در پهنه سرزمین ایران بیش از پیش احساس می‌شود.

این تمقیق حاصل پروژه مشترک موسسه سبزکاران و انجمن جامعه شناسان داوطلب با مشارکت ۱۰ تشکل اجتماعی و ۱۲ استاد دانشگاه انجام شده است.

منابع:

- ۱- اسلام‌زاد، مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی محیط‌زیست، نشر سازمان سبز مذهب اسلامی کار.
- ۲- بری، جان، محیط‌زیست و نظریه اجتماعی، ترجمه مسن پویان، نیره توکلی، انتشارات سازمان محیط‌زیست، چاپ اول
- ۳- فاضلی، ممد، (۱۳۸۲)، مصرف و سبک زندگی، قم، انتشارات صبع صادق
- ۴- صالحی، صادق، امام قلی، لقمان، بررسی رابطه آگاهی و رفتارهای محیط‌زیستی، (مطالعه موردی مناطق شهری و روستایی شهرستان سمنان)، مسایل اجتماعی ایران
- ۵- سرمایه اجتماعی، سرمایه بی‌پایان شهر، کامییز مصطفی‌پور
- ۶- راهنمای اجرای توانمندسازی جامعه محلی در ارائه خدمات به گروه‌های آسیب‌پذیر در مملات شهری، موسسه توانمندسازی فرهیفته

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 محمد ناصح

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 دانش سازش

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 دانی

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

سرمایه اجتماعی

مشارکت های مدنی

دو سالانه ملی
 عکس سرمایه اجتماعی

SabzKaran Balan

۰۹۱۱۹۲۷۱۰۱۹
 ۰۱۳ ۳۳۶۶۷۶۳۳

www.sabzkaran.com
 sabzkaran@gmail.com

چشم انداز ما:
 آینده ای پایدار
 در سرزمینی توسعه یافته

www.sabzkaran.com
 sabzkaran@gmail.com

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

پیشرو در ایجاد و پراستار سرمایه
 سید محمد

دو سالانه ملی عکس سرمایه اجتماعی

چهارمین دوره - بهار ۹۸

برای کسب اطلاعات بیشتر به سایت سبزکاران مراجعه نمایید:

WWW.SABZKARAN.COM

